Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat — פרייז 20 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 168/1463 | Łódź Czwartek 19 lipca 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ב' מנחם אב תרפ"ח | Nr. 168/1463

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71.

אינטערנאציאנאלער עהרען=געריכט זאל משפט'ען דעם איטאליענישען גענעראל נאבילע.

אָסלאָ, 18 (ספ. טעל.) די פראגע וועגען דער שולד פון גענ. נאבילע הערט נישט אויף צו אינטערעסירען די גאנצע וועלט, בעזונדערס נאך דעם דערוויסען זיך וועגען טויט פון פראפ. מאלמגרען. דער בעקאנטער שוועדישער פארשער פּראָפ. פּוזי-בען פאָרערט, אַז גענ. נאבילע זאָל געשטעלט ווערען פאר אַן'אינטערנאַציאָנאַלען עהרען געריכט. דאָס געריכט דאַרף ענטשיידען: 1) צו נאָבילע'ס לופט-שיף איז בכלל פעהיג געווען אונטערצונעהמען די עקספּעדיציע? 2) צי נאָבילע'ס פּראָרדנונגען נאָך דער קאטאסטראפע זענען געווען ריכטיגע? 3) צי האָט ער געדאַרפט דער ערשטער זיך לאָזען אַפּראַטעווען? 4) צי האָט נאָבילע בעשטעלט אין א געפאהר, דורך זיינע פערשידענע אַרטיגע ערקלערונגען, פערשידענע רעטונגס-עקספּעדיציעס.

די מורא פון די סאָוויעטען

צוליב דער מיליטערישע קאָנפערענץ פון די באַלטישע לענדער.

מאָסקווא, 18 (א. וו.) די „איזוועסטיא" טיילט מיט, אז אָנהויב אויגוסט וועט פּאָרקומען א קאָנפערענץ פון די גענעראל שטאַב-פאָרשטעהער פון לעטלאנד, עסטלאנד און פינלאנד. די סאָוויעטען זעהען דערין א מיליטער-אקציע פון די באַלטישע מלוכות, אין וועלכע ס'שטעקט אַב'ענגלישע האנד. די דערמאָנטע צייטונג שרייבט, אז אין צוזאמענהאנג מיט דער דאָזיגער מיליטערישער אקציע שטעהט אויך די רייזע פון רומענישען מיליטער-אטאשע אין וואַרשאָ, אין די באלטישע לענדער

נייע ארעסטען פון „סאַבאָ-טאַזשניקעס".

מאָסקווא, 28 (א. וו.) אין טיפליס זענען פּאָרגעקומען אַ רייהע אַרעסטען צווישען די פאַבריקס אינזשיניערען, די אַרעסטירטע ווערען בעשולדיגט אין פיהרען סאַבאָטאַזש אין זייערע פאַבריקען, צווישען אַנדערע ווענען אַרעסטירט געוואָרען די אינזשיניערען טאַראַפּאוו, באַבאַנאצאָוו און לופקין, וועלכע האָבען געוואָלט שטעהען אין קאָנטאַקט מיט די פריהערדיגע אינהאַבער פון די פאַבריקען.

אָפּגערופען דעם פּוילישען גענעראל-קאָנסול אין כאַרקאָוו.

וואַרשאָ, 18 (טעלעפאָניש) דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט צוריקגערופען פון כאַרקאָוו דעם פוילישען גענעראל-קאָנסול אלעקסאנדער סקשינסקי.

אין די נאָהענטסטע וואָכען וועלען פאָרקומען נאָך אַנדערע ענדערונגען אין די דיפּלאָמאַטישע אַמטען אין מזרח

זעקסטער קאָנגרעס פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאל

איז נעכטען געעפענט געוואָרען אין מאסקווא.

מאָסקווא, 18 (ספ. טעל.) נעכטען אין אָוועגד איז געעפענט געוואָרען דער זעקסטער קאָנגרעס פון קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל. עס נעהמען אַנטייל 350 דעלעגאַטען, וועלכע רעפּרעזענטירען 35 לענדער.

אין פּרעזידיום זענען געוועהלט בוכארין, סטאַלין, קלאַרא צעטקין, טעלמאַן און 30 קאָמוניסטישע אָנפיהרער פון פערשידענע לענדער.

קאמוניסטישע דעמאָנסטראַציעס אין בערלין

בעגעגענען די אַמנעסטירטע קאָמוניסטען.

בערלין, 18. (ספּ. טעל.) נעכטען אין אָוועגד זענען אויף אַלע וואָקזאַלען פאָרגעקומען גרויסע קאָמוניסטישע דעמאָנסטראַציעס. די קאָמוניסטען האָבען מיט אָרקעסטערס און געזאַנג בעגעגענט זייערע חברים, וואָס זענען אויפ'ן גרונד פון דער אַמנעסטיע בעפרייט געוואָרען פון די טורמעס. דער המון האָט ביים שלעזישען וואָקזאַל דערגרייכט ביז 20 טויזענד פערזאָן. צו קיין צוזאַמענשטויס מיט דער פּאָליציי איז נישט געקומען.

א געהיימנישפולע עפּידעמיע אויף א שיף.

70 פּאַסאַזשירען קראַנק געוואָרען. — 10 געשטאָרבען.

בריסעל, 18. (אטע) אויף דער שיף „אינזולינדע", וואָס געהט פון די האָלענדישע אינזלען קיין האַמבורג(?) — קיין האַמטערדאַם, איז אויסגעבראָכען א געהיימניש-פולע עפּידעמיע. 70 פּאַסאַזשירען זענען קראַנק געוואָרען אויף א האַלז-ענטציגדונג. 10 פּאַסאַזשירען זענען אויפ'ן וועג געשטאָרבען. דער דאַמפער האָט געאַנקערט אין מאַרסעל, וואו מ'האָט 70 קראַנקע פּאַסאַזשירען אַראָפּגענומען אין שפּיטאָל. ביז איצט איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען די סיבה פון דער עפּידעמיע.

200 ארבייטער זיך פערגיפטעט

מיט נישט פרישע עסען.

ניו-יאָרק, 18 (ספּ. טעל.) אין סאַמערוויל, שטאַט מעסאַשוסעט זענען 200 אַרבייטער פון פאָרד'ס פאַבריקען פּלוצלינג קראַנק געוואָרען מיט סימנים פון א שטאַרקער פערגיפטונג, די דאָקטוירים האָבען גלייך אָנגעהויבען א רעטונגס-אקציע. פיל אַרבייטער קעמפען מיט'ן טויט. די סיבה פון דער פערגיפטונג איז דאָס עסען פון קאַליע-געוואָרענע שפּייזען.

וואלדעמאראס רופט א נייע ליטוויש-פוילישע קאָנפערענץ

דערווייל רעדט ער עזות'קייטען.

קאָוונאָ, 18. (ספּ. טעל.) דער פּרעמיער וואַלדעמאַראַס האָט נעכטען ווידער אָבגעגעבען א חוצפה'דיגע ערקלערונג פאַר די פּרעסע-פאָרשטעהער וועגען די ליטוויש-פוילישע אונטערהאַנדלונגען. וואַלדעמאַראַס האָט געזאָגט, אַז דאָס פּוילישע עקשנות האָט געבראַכט דערצו, אַז די ליטוויש-פוילישע אונטערהאַנדלונגען זאָלען איבערגעריסען ווערען. פּוילען האָט געוואָלט צווינגען, אַז ליטע זאָל זיך אָבזאָגען פון ווילנער קאַנט. פּוילען האָט אויך געשטרעבט צו דער ווירטשאַפטליכער העגעמאָניע אין ליטע. פּוילען האָט, לויט וואַלדעמאַראַס'ן, נישט קיין אינטערעס צו דערהאַלטען דעם שלום. דער ליטווישער פּרעמיער האָט ווייטער ערקלערט, אַז ער וועט אין די נאָהענטסטע טעג פאָרלעגען, אַז אויפ'ן 15-טען אויגוסט זאָלען צוזאַמענגערופען ווערען קיין קלייפּעדאַ א פּלענאַרע ליטוויש-פּוילישע קאָנפערענץ.

פרנס עהרליך זאָל אויסגעשלאָסען ווערען פון קהלה-ראַט.

וואַרשאַ, ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דער אָרטאָדאָקסישער ראַטמאַן פון וואַרש. שטאָט-ראַט, ה' עקערמאַן, זיך געווענדעט צו דער פערוואַלטונג פון דער וואַרשאַווער יודישער קהלה מיט אַ בריף, אין וועלכען ער ווייזט אָן, אַז מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט דער בונדישער ראַטמאַן עהרליך עפענטליך זיך אָבגעזאָגט אין אַ וואַרשאַווער געריכט אָבצוגעבען אַ שבועה, מאָטיווירענדיג דאָס דערמיט, אַז ער איז רעליגיאָנסלאָז.

דער אָרטאָדאָקסישער ראַטמאַן דערמאָנט דעם בעשלוס פון ראַבינאַט, אַז יעדער, וואָס ערקלערט זיך עפענטליך אַלס רעליגיאָנסלאָז שטעלט זיך דערמיט מחוץ למחנה און ער שטעהט אויסערן שוץ פון דער קהלה. שטיצענדיג זיך אויפ'ן ראַבינעז בעשלוס, פאָדערט דער אָרטאָדאָקסישער ראַטמאַן אויסצושליסען דעם ה' עהרליך פון דער קהלה און צוצונעהמען ביי איהם דעם מאַנדאַט אַלס פרנס אין קהלה-ראַט.

ס'איז אינטערעסאַנט ווי אַזוי די פערוואַלטונג פון דער וואַרשאַווער קהלה וועט רעאַגירען אויף דעם דערמאָהנטען בריף. פון די קהלה-קרייזען ערקלערט מען אונז, אַז צוליב דעם אורלויב פון קהלה-פּרעזעס רעפּ. פאַרבשטיין וועט די פערוואַלטונג דערווייל נישט אָננעהמען קיין שום שטעלונג בנוגע דעם איבערגעמאָנטען בריף און די פראַגע וועט ערשט בעהאַנדעלט ווערען נאָכדעם, ווי ה' פאַרבשטיין וועט צוריק איבערנעהמען זיין אַמט.

גרויסער שטורם מיט 13 מענשליכע קרבנות.

מאָסקווא, 18 (ספּ. טעל.) אין מאָהילאָווער גובערניע האָט געבושעוועט א געוואַלדיגער שטורם. נעבען שקלאָוו האָט א דונער דערהרג'עט 7 פערזאָן. 6 פערזאָן זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען. דער שטורם האָט אָנגעמאַכט געוואַלטיגע חורבות.

כוס של תנחומין!

משתתפים אנו בצערם של משפחת בית רוטברד למות עליהם ראש משפחתם, האיש הישר באדם תורני ומשכיל וי"א יושב ראש של ועדנו

ר' יוסף מנחם ז"ל רוטברד

בנחמת ציון ינחמו

בשם חברנו מתפללי ביהכנ"ס

ועד תלמוד תורה בבית המדרש דווילקי

ע"ש רב המגיד ר' זאב וואלף ז"ל.

946

DR. MED.

DONCHIN

ספעציאל=ארצט

פאַר אויגען-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען

נעמט אָן מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג פון 10—1 און פון 4—7 נ.מ.

מאָניושקי 1 (Moniuszki) טעל. 9-97

צו אלע חברים בעקערס!

אזוי ווי יצחק אינזעלשטיין, מעהל=סוחר פון קאָנסטאַנטינער 29, האָט בעקאַנט געמאַכט אין „נייעם פאָלקסבלאַט", אַז איך שוועך היינט אין דער ווילקער שוהל וועגען מכלומר'שטע 1000 זל. וואָס איך האָב איהם שוין לענגס בעצאָהלט און איז דערמיט נאָר אויסען מיך צו קאָמפּראָמיטירען און אויפסנייע אויסצופּרעסען געלד, — וואָס אַזאַ פאַל האָט שוין אַגב פּאַסירט מיט פנחס באַרנשטיין, צעגעלניאַנאַ 71 פאַראַיאָהרען, — דעריבער ווענד איך זיך צו אייך חברים בעקערס, איהר זאָלט וויסען ווי אַזוי צו רעאַגירען אויף אַזאַ פאַל און נישט לאָזען מיך בע'עולה'ן.

עזרא זעליגמאַן, פּיעטריקאָווער 114.

כעמיש=באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

מאַגיסטער נ. שאַץ

פעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט

אַנאַליזען פון קאַל, אורין, ליבער א. ש. ו. אורי-אַנאַליז — 4 זל.

Dr. RACHELA LEWI

ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען

פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72

נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

אנאנסען אין נייעם פאָלקסבלאַט האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

איך דריק אויס א הערצליכען דאַנק די

פרוי קאָשער און טאָכטער

פאַר אָפּגעבען דאָס געפונענע געלד בעת די שרפה.

פרוי גאָלדמאַן

בזשעזשינער 40.

ערמארדעט דעם מעקסיקאנישן פרעזידענט

געשפּענסט פון א נייעם בירגער=קריג אין מעקסיקא

מעקסיקא, 18 (ספּ. טעל.) דא איז ערמארדעט געווארן דער ניי־געוועהלטער פרעזידענט אברעגאן, די פּרטים פון׳ם מארד זענען פאלגענדע: דער מארד איז פארגעקומען נעכטען 2 נאכמיטאג אין רעסטאראן באמבילא אין א פארשטאט פון מעקסיקא, סאן־אנשעלא, וואו ס׳איז פארגעקומען א באנקעט לכבוד אברעגאן.

צווישען די געסט האט זיך ארומגעדרעהט א קאריקאטוריסט, וועלכער איז אויך צוגעגאנגען צום גענעראל אברעגאן און פארגעלעגט אויפצוצייכנען זיין קאריקאטור. ווען דער פרעזידענט איז מסכים געווען, רעמאלט האט זיך דער צייכנער צו איהם דערנעהנטערט, ארויסגענומען א רעוואלווער פון טאש און פינף מאל אויסגעשאסען אויפ׳ן פרעזידענט.

דער פרעזידענט איז געפאלען א טויטער, די שאסען זענען אפגעגעבען געווארן דעמאלט ווען ס׳האט געשפּילט דער ארקעסטער האט מען די שאסען נישט געהערט, מ׳האט נאר גע׳זעהן, ווי דער פרעזידענט איז אומגעפאלען. דער אנוועזענדער פאליציי־פרעזידענט האט געכאפּט דעם מערדער און נישט דערלאזט, אז די געסט פון באנקעט זאלען איהם לינטשען.

ס׳איז געלונגען פעסטצושטעלען, אז דער מערדער איז דער קאפּיטאן פון דער מעקסיקאנישער ארמעע וואן עסקאפּולאריא. דער אנפאלער האט נישט געוואלט געבען קיין שום ערקלערונגען, נאר קורץ געזאגט, אז ער האט קיין שום שותפים נישט געהאט.

די גאנצע פאליציי און מליטער איז געשטעלט געווארן אויף די פיס. אלע טעאטערס, רעסטאראַנען און פערוויילונגס־לאקאלען זענען פערמאכט. ס׳איז איינגעשטעלט געווארן א שטרענגער צענזור.

דער מערדער וועט נאך היינט גע׳משפט ווערען.

ניו־יארק, 18 (ספּ. טעל.) פון מעקסיקא איז אנגעקומען א ידיעה, אז ס׳איז ערמארדעט געווארען דער ארבייטס־מיניסטער לואי מאראנעס. די מערדער זענען די אנהענגער פון אברעגאן, וועלכע האבען חושד געווען מאראנעס׳ן וועגען אנ׳אונדירעקטען אנטייל אינ׳ם מארד פון פרעזידענט.

צוליב דער שטרענגער צענזור איז נישט פערהאן קיין פּרטים פון דער דאזיגער ידיעה.

מעקסיקא, 18 (ספּ. טעל.) גלייכצייטיג מיט דער ערמארדונג פון פרעזידענט אברעגאן האט זיך אנגעהויבען א פערשטארקטע טעטיגקייט פון די מעקסיקאנישע אויפשטענדיגע אין גאנצען לאנד. בעת די ערשטע צוזאמענשטויסען מיט דער פאליציי זענען דער׳הרג׳עט געווארן 54 אויפשטענדיגע 5

בוקעט בלומען פאר׳ן מלוכה־פרעזידענט.

א פאסירונג אין לובליגער וואיעוואודזטווא.

אין די לעצטע וואכען האט דער מלוכה־פרעזידענט געמאכט א רייזע איבער א רייה וואיעוואודזטוועס, שטעט און דערפער, כדי זיך נעהנטער צו בעקענען מיט׳ן מצב פון דער בעפעלקערונג. דער מלוכה־פרעזידענט איז איבעראל אויפגענומען געמיט גרויס ענטוזיאזם פון דער גאנצער, אהן אויסנאם בעפעלקערונג. זיין אויטא אדער קארעטע איז בעהארפען געווארן מיט א וואלד בלומען.

אין זיין רייזע איז דער מלוכה־פרעזידענט אויך דורכגעפאהרען שערלעץ און פון דארט קיין בריסק. אויפ׳ן וועג ביי ביאלע פארלאסק האט די יוגענד מיט א בעזונדער בעגייסטערונג אויפגענומען דעם פרעזידענט און איהם בעווארפען מיט בלומען. פּלוצלונג איז ביים אויטאמאביל פון מלוכה־פרעזידענט געפאלען א שטיין. דער אויטא האט זיך אפּגעשטעלט. נישט ווייט איז געשטאנען א 12־יעהריג פּויעריש בחור׳ל מיט אנ׳אונצופרידענער מינע.

עמיץ פון מלוכה־פרעזידענטס סביבה איז צוגעגאנגען צום יונגעל און איהם געפרעגט:

— דו האסט געווארפען דעם שטיין?

— יא.

— יונגעלע, זאג ווער האט דיך דערצו אנגערעדט?

— קיינער.

— פארוואס־זשע האסטו געווארפען א שטיין?

— כ׳האב געווארפען א בוקעט בלומען, אליין די בלומען צונויפגעקליבען אין פעלד, שיינע בלומען, און כ׳האב געוואלט, אז מיין בוקעט זאל טרעפען צום פרעזידענט; האב איך צוגעבונדען צום בוקעט א שטיין, כדי ער זאל ביים ווארפען פאלען צום ציל. מיט שטיינער איז בעסער צו ווארפען.

אלע ארום האבען זיך צולאכט. דער שטיין איז צום גליק נישט געפאלען אין אויטא, דער בוקעט בלומען אבער איז געבליבען ליגען נעבען אויטא. עמיץ פון פרעזידענטס סביבה האט דעם בוקעט צוגענומען.

דאס יונגעל האט זיך דערפון שטארק דערפרעהט.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קרענקה

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

מאדיקבשאגדען פון 12—2 און פון 5—7. נקסט אויך 9 אין לעמשניצע, נאצשואר 17 פון 10—11 און פון 2—1

שווייצארישער דעפּ. ד״ר פארבשטיין

פּראטעסטירט געגען דער מלקות־שטראף אין ארץ־ישראל.

צוריך. (יט״א). דער בעקאנטער יודישער אדוואקאט און עסקן ד״ר דוד פארבשטיין, א ברודער פון דעפּוטאט העשל פארבשטיין, מיטגליד פון שווייצארישען פארלאמענט און ריכטער פון קאסאציאנס־געריכט אין קאנטאן ציריך, האט פערעפענטליכט א שארפען פּראטעסט געגען די מלקותשטראף אין ארץ ישראל.

שטארק אויפגעבראכט דורך דער קערפּערשטראף, וועלכע ווערט אנגעווענדעט אין ארץ־ישראל געגען פּאליטישע ארעסטירטע, בעצייכענט ער דאס אלס א שאנדטאט אלס עטוואס אונדערהערטעס, וואס טאר בשום אופן נישט פארקומען צווישען קולטור־מענשען.

אין די 80־ער יאהרען פון פאריגען יאהרהונדערט האט ווערא זאסוליטש געשאסען אין פּעטערבורגער גובערנאטאר טרעפּאוו, כדי נקמה צו נעהמען פאר דעם, וואס ער ווענדעט אן קערפּער־שטראפען געגען פּאליטישע פערברעכער. דאס געריכט פון די בעשוואוירענע האט זי בעפרייט און די גאנצע ציוויליזירטע וועלט האט מיט פרייד בעגריסט דעם דאזיגען אורטייל. עס איז אונדערלאזבאר, אז 50 יאהר נאכדעם זאל אנ׳ענגלישער רעגירונגס־קאמיסאר, א בעאמטער פון איינע פון די פריסטע קולטור־פעלקער פון דער וועלט, אנווענדען די זעלביגע שטראף לגבי פּאליטישע ארעסטירטע, וועלכע האבען ערקלערט א הונגערשטרייק, כדי אויסצוקעמפען א מענשליכע בעהאנדלונג.

ד״ר פארבשטיין ווענדעט זיך צו דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, און בעטאנט, אז ער איז נישט קיין קאמוניסט, אז ער איז א געגנער פון קאמוניזם, ער איז אבער א מענש און אלס מענש בעטראכט ער יעדע קערפּער שטראף אלס אנ׳אומ ערהערטע זאך און אלס א פערברעכען געגען מענשליכען גייסט. ער פרעגט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, וואס זי האט אונטערגענומען, כדי צו פערטיידיגען דעם מענשליכען כבוד אין דעם לאנד, וואס דארף ווערען דאס יודישע היים און נישט דאס לאנד פאר סקאליפּינס און פּלעווע׳ס.

צום סוף פון זיין אפענעם בריף ווענדעט זיך ד״ר פארבשטיין צו נארמאן בענטוויטש אלס העכסטען יוסטיץ־בעאמטען פון ארץ ישראל און שרייבט: „מיט 54 יאהר צוריק האט די קליינע שווייץ פערבאטען יעדע קערפּערליכע שטראף, פארוואס האט ער בענטוויטש, במשך פון די 10 יאהר, וואס ער פערנעהמט דעם העכסטען יוסטיץ פּאסטען, נישט געוואגט עס זאלען אפּגעשאפט ווערען די געזעצען, וועלכע זענען נישט מעהר ווי א ירושה פון די אלטע טערקישע אבדיל־האמידישע צייטען. ווען מאקס נארדוי וואלט איצט געלעבט, וואלט ער זיך געווענדעט צום וועלט געוויסען אלס העכסטען בית דין פון דער וועלט, כדי צו פעראורטיילען די דאזיגע שאנדטאט.

ד״ר פארבשטיין האט זיך אויך געווענדעט וועגען דעם ענין צום גענעראל־סעקרעטאר פון ארבייטער אינטערנאציאנאל ד״ר פריץ אדלער.

———:O:———

געעפענט דאס ארבייטער=סאנאטאריום

אויפ׳ן נאמען פון באראכאוו אין חיפה.

דעם 3 יולי איז אויפ׳ן הר־הכרמל אין חיפה פארגעקומען די פייערליכע דערעפענונג פון׳ם סאנאטאריום אויפ׳ן נאמען פון בער באראכאוו, וואס די ארבייטער־קראנקען־קאסע האט אויפגעבויט. דאס סאנאטאריום אויפ׳ן הר־הכרמל איז געבויט דעם סאנאטאריום אין מוצא דאס צווייטע ערהאלונגס־היים פון דער ארבייטער־קראנקען־קאסע און וועט הויפּטזעכליך דינען פאר דער ערהאלונג פון מוטערס. פארהאן אויך א בעזונדערע אפּטיילונג פאר מוטערס מיט זויגקינדער.

אין נאמען פון דער קופּת חולים האט געעפענט די פייערונג ח׳ פערטעלמאן. ער דערמאנט אלע אינסטיטוציעס און פערזאנען, וועלכע האבען געהאלפען אויפשטעלען די וויכטיגע אינסטיטוציע, בעזונדערס דעם יודישען נאציאנאלען ארבייטערפאנד אין אמעריקא. בעזונדערס איינדרוקספול איז געווען די רעדע פון דער חברה ליובה באראכאוו, וועלכע איז געקומען מיט׳ן זוהן צו דער דערעפענונג פון דער אינסטיטוציע. זי האט זיך בעזונדערס אפּגעשטעלט אויף דער גרויסער קרבנותפולער א בייט, פאר׳ן ארבייטענדען ארץ ישראל, וועלכע ווערט געטון פון די חברים אין אמעריקא מיט ליבשאפט און איבערגעבענקייט.

חבר ארדשטיין האט דערמאנט דעם פּאלעסטינא ארבייטער־פאנד, וועלכער האט נאך בעת דער מלחמה, תיכף ווי עס איז אנגעקומען די ידיעה פון באראכאוו׳ס טויט, גע׳קיים אויפ׳ן כרמל א פּלאץ פאר׳ן סאנאטאריום. עס האבען נאך גערעדט ד״ר גליקער און אנדערע און דאן האבען די געסט בעזוכט דאס סאנאטאריום.

מיט׳ן עפענען פון דעם סאנאטאריום אויפ׳ן כרמל איז אויסגעפילט געווארען א גאר גרויסער מאנגעל. עס איז די ערשטע אנשטאלט אין ארץ־ישראל, וועלכע וועט זיך ספּעציעל אפּגעבען מיט ערהאלונג פאר מוטערס מיט קינדער.

———

צוויי דאקטוירים, האבען נישט געוואלט ראטעווען א קימפּעטאריך

איינער איז מיד, דער צווייטער וויל 150 זלאטעס

איצט ראנגעלט זיך די קימפּעטארין מיט׳ן טויט.

וו א ר ש א, 18 דער ארבייטער אליהו גערסאן (גורטשעווסקא 7) איז דינסטאג אין אוו. א פערצווייפעלטער און פערווייטער געקומען אין דער פאליציי און מיט ביטערע טרעהרען געמאלדען וועגען דער הימעלשרייענדער עולה, וואס עס זענען געגען איהם בעגאנגען צוויי ווארשאווער דאקטוירים.

זיין פרוי האט האלב 6 פארטאג בעקומען געבורט־וועהען. צו דער קימפּעטארין איז ארויסגערופען געווארען די אקושערקע מיכאלאווסקא (גורטשעווסקא 15), וועלכע האט איינגעפונען, אז עס דארף בעת׳ן געבורט זיין א דאקטאר. די אקושערקע האט געפארערט, אז דער דאקטאר זאל תיכף ארויסגערופען ווערען, ווייל דער צושטאנד פון דער פרוי איז זעהר א שווערער.

גערסאן איז דעריבער אוועקגעפאהרען אויף עלעקטאראלנא צום בעקאנטען דאקטאר־אקושער הענריק א—ר און איהם געבעטען ער זאל מיטפאהרען צו זיין פרוי.

דער דאקטאר האט אבער ערקלערט, אז ער איז מיד און קאן זיך נישט אונטערנעהמען צו זיין ביים געבורט. ווען גערסאן האט ווייטער געבעטען אז דער דאקטאר זאל מיט איהם מיטפאהרען צו זיין פרוי,, האט דער דאקטאר איהם ארויסגעווארפען הינטער דער טיר.

א פערצווייפעלטער איז גערסאן אוועק זוכען א צווייטען דאקטאר.

דער ד״ר ב. פ—ט פון ארלא גאס, צו וועלכע גערסאן האט זיך געווענדעט, איז מסכים געווען אונטערצוזוכען די קימפּעטארין.

בעקענענדיג זיך מיט׳ן צושטאנד פון דער קראנקער, האט דער דאקטאר נישט אנגעווענדעט קיין שום מעדיצינישע מיטלען, נאר געפארערט פרייהער צו בעצאהלען איהם 150 זל. גערסאן האט דעם דאקטאר געגעבען 100 זל., אבער ער האט די דאזיגע סומע נישט געוואלט נעהמען און איז אוועק, איבערלאזענדיג די קראנקע פרוי אויף גאטס בעראט.

דער מאן איז דעם דאקטאר פ—ט נאכגעלאפען און מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געבעטען, אז ער זאל רחמנות האבען און ראטעווען זיין פרוי, אבער דער דאקטאר איז אוועק.

דאן איז גערסאן אוועקגעפאהרען צום ד״ר יאראשינסקי אויפ׳ן פּלאץ פון קאזשימיערזש דעם גרויסען נומ. 7. וואס איז באלד מיטגעפאהרען און געגעבען דער קראנקער די נויטיגע מעדיצינישע הילף. אלס האנאראר האט ער גענומען נאר 100 זל.

איצט ראנגעלט זיך די יונגע פרוי מיט׳ן טויט, ווייל די הילף פון ד״ר יאראשינסקי איז געקומען שפּעט.

גערסאן פארערט, אז מען זאל ביידע דאקטוירים צוציהען צו דער געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

פון זיין ערקלערונג איז געמאכט געווארען א פּראטאקאל און א קאפּיע האט די פאליציי איבערגעשיקט צו דער דאקטוירים־קאמער.

די פראגע פון שאפען א פערבינדונג

צווישען יודישע סאציאלע טוער אין פערשידענע לענדער.

פ א ר י ז, (י.ט.א.) אין לאקאל פון דער י.ק.א. איז די טעג פארגעקומען א זיצונג פון 45 יודישע דעלעגאטען, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דעם אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פאר סאציאלער ארבייט אין פאריז. דער י.ק.א.־דירעקטאר עדוארד אונגער האט בעגריסט די פערזאמעלטע און איבערגענומען דעם פארזיץ.

אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט דעלעגאטען און דעלעגאטינס פון פראנקרייך, אמעריקא, ענגלאנד, פוילען, לעטלאנד און אנדערע לענדער.

עס זענען בעהאנדעלט געווארען פערשידענע פראגען, וואס זענען פערבונדען מיט׳ן אינטערנאציאנאלען קאנגרעס און נאכהער איז בעטראכט געווארען די מעגליכקייט צו שאפען אנ׳ענגערען קאנטאקט צווישען די יודישע סאציאלע טוערס אין פערשידענע לענדער. אויפ׳ן פארשלאג פון ס. קאהען, פארשטעהער פון דער לאנדאנער יוד. געזעלשאפט פאר פרויען־שוץ איז בעשטימט געווארען א קאמיסיע פון א רייהע פערזאנען, וועלכע זענען טעטיג אויף פערשידענע געביטען פון יוד. סאצ. לעבען, מיט דער אויפגאבע צונויפשטעלען א פּלאן פון צוזאמענארבייט.

רומענישע ציוניסטען בעעהרען לארד באלפור.

ל א נ ד א ן (י.ט.א.) די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין רומעניען האט איבערגעשיקט לארד באלפור א בעגריסונג־אדרעס אין דער פארם פון א פּרעכטיגען אלבאם. דער אדרעס, געשריבען אין העברעאיש און ענגליש, דריקט אויס די דאנקבארקייט פון די רומענישע יודען לגבי דעם אלטען ענגלישען מלוכה־מאן פאר זיינע פערדינסטען ארום דער איינריכטונג פון יודישען נאציאנאל־היים אין ארץ־ישראל. צום אדרעס זענען בייגעלעגט טויזענדער אונטערשריפטען פון פארשטעהער פון פיעל יודישע קהלות אין אלע טיילען פון רומעניען.

דער אלבאם איז איבערגעשיקט געווארען קיין לאנדאן דורך דעם בריטישען געזאנדטען ווי: בוקארעשט. נאכ׳ן דערהאלטען די דאזיגע מתנה האט לארד באלפור אויסגעדריקט זיין טיפסטען דאנק און אנערקענונג פאר די איניציאטארען פון דעם אריגינעלען דאקומענט, וועלכען ער וועט שטענדיג זעהר הויך־שאצען.

קאלינין הייסט געבען א יודישען שניידער ארבייט,

אבער קיין ארבייט איז נישטא.

מ א ס ק ו ע, (י. ט. א.) דער שניידער חנא סירקין פון קליינעם שטעטל קאמארין האט אין דער צייט פון בירגער־קריג געקעמפט אלס פרייוויליגער אין דער סאוויעטישער ארמעע. איצט געהט ער ארום שוין א היבשע צייט אהן בעשעפטיגונג און שטארבט פון הונגער.

סירקין האט זיך מישב געווען און אנגעשריבען א בריף גלייך צו קאלינינ׳ען, אין וועלכען ער האט אויסגעגאסען זיין גאנץ ביטער הארץ. דערצעהלט וועגען זיין אנטייל אויף די שלאכטען אויפ׳ן פראנט, און אויך וועגען דעם, אז אויב ער וועט נישט בעקומען קיין ארבייט, וועט איהם אויסקומען צו שטארבען פון הונגער.

אין א קורצער צייט ארום איז אנגעקומען צו דעם אויספיהר־קאמיטעט פון האמלער ראיאן א צושריפט פון קאלינינ׳ען, אויסצופארשען די לאגע פון דעם יודישען שניידער און זעהען איהם שאפען ארבייט; איז אבער די צרה, וואס דער שניידער האט נישט קיין אייגענע מאשין.

איצט בעמיהט זיך דער ארטיגער סאוויעט פון שטעטל, סיי דער ראיאן־סאוויעט פון האמעל צו בעקומען פאר סירקינען א נייה־מאשין אויף קרעדיט.

———:O:———

לאָדז. 19 יולי 1928

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 19 יולי 1928

ארץ-ישראל-פראַגן אין ענגלישען פּאַרלאַמענט.

בעת דער בעהאַנדלונג פון בודזשעט פון קאָלאָניען-מיניסטעריום אויף דער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָבען אַ רייהע דעפּוטאַטען בעריהרט צוו. אנד. פערשידענע פראַגען וואָס זענען גוגע ארץ-ישראל.

קאָלאָנעל וועדזשוואוד האָט אָנגעפרעגט דעם קאָלאָניען-מיניסטער, צי ער קאָן געבען אַ פּערזיכערונג, דאָס אין ארץ-ישראל וועט נישט איינגעפיהרט ווערען קיין זעלבסטפערוואַלטונג, אָדער וועלכע עס איז אינסטיטוציעס כל-זמן עס וועט נישט זיין אַ זיכערהייט, דאָס די איצטיגע יודישע מינדערהייט וועט נישט זיין אונטערדריקט דורך דער מעהרהייט. מען דאַרף זעהען האָט געזאָגט דעפּ. וועדזשוואוד, דאָס אַלע עלעמענטען אין לאַנד זאָלען זיין געהעריג ענטוויקעלט, כדי זיי זאָלען קענען איבערנעהמען זייער טייל פּעראַנטוואָרטליכקייט, איידער מען וועט זיי געבען זעלבסט-פערוואַלטונג. ביז דער צייט מוז מען האָבען אַ בעהעריגע קאָנטראָלע איבער ארץ-ישראל, כדי צו פערהיטען דאָס לאַנד פון אונגערעכטיגקייטען און עקספּלואַטאַציע.

מיס וויזאַנע לאָרענס (לייבאָר-פּאַרטיי) דערמאָנט דעם פּאַרפאַל מיט צוויי אַרעסטירטע קאָמוניסטען אין ארץ ישראל, וועלכע זענען בעשטראָפט געוואָרען מיט שמיץ אין תפיסה, און פאָדערט אויף דעם קאָלאָניען-מיניסטער אָנצונעהמען שריט, דאָס די שמיץ-שטראָף אין ארץ-ישראל זאָל אָנגעווענדעט ווערען נאָר אין דיזעלבע אויסנאַהם-פאַלען ווי אין ענגלאַנד. יעדענפאַלס איז דער פאַקט פון אָנווענדען שמיץ-שטראָף בנוגע פּאָליטישע אַרעסטירטע אויפ'ן דריטען טאָג פון אַ הונגער-שטרייק אַ זעהר פּיינליכער ענין און די רעדנערין האָפט, אַז דאָס קאָלאָניען-מיניסטעריום וועט זאָרגען, דאָס אין דער צוקונפט וועלען זיך אַזעלכע פאַלען נישט איבער-חזר'ן.

נאָכדעם נעהמט דאָס וואָרט דער קאָנסערוואַטיוועל דעפּוטאַט קאָלאָנעל בורי, וועלכער בעריהרט די פראַגע וועגען דער קאָנצעסיע פון ים-המלח. דעפּוטאַט בורי זאָגט, דאָס איידער די קאָנצעסיע אויף די דאָזיגע קאָלאָסאַל נאַטור-רייכטימער, הויפּטזעכליך פּאַטאַש, איז אַנערקענט געוואָרען דעם אינזשיניער נאָוואָמיעיסקי, איז אָבגעוואָרפען געוואָרען אַנ'אָפערטע פון אַ גרויסער בריטישער געזעלשאַפט. דער רעדנער ערקלערט ווייטער, דאָס נאָוואָמיעיסקי דיספּאָנירט מיט אַנ'אונבעדייטענדען קאַפּיטאַל, וועלכער שטאַמט משמעות פון אַ דייטשער פּאַטאַש-געזעלשאַפט, און פרעגט דעריבער דעם קאָלאָניען-מיניסטער, פאַרוואָס איז אָבגעוואָרפען געוואָרען די אָפערטע פון דער גרויסער בריטישער פירמע און ווי לאַנג וועט דויערען דער ביז-איצטיגער צושטאַנד אין דער אַזוי העכסט וויכטיגער פראַגע. דעפּוטאַט בורי פאָדערט, אַז דער מיניסטער זאָל בעשטימען נאָוואָמיעיסקין אַ טערמין פאַר זיין טעטיגקייט און פערזיכערען, אַז דער, וואָס וועט בעקומען די קאָנצעסיע, זאָל זי נישט קענען אָבטרעטען עמיצען אַנדערש.

אין זיין ענטפער האָט דער קאָלאָניען-מיניסטער עמערי ערקלערט, דאָס אין זיין קאָרעספּאָנדענץ מיט'ן פּאַלעסטינער הויך-קאָמיסאַר איז געווען נאָר די פראַגע, צי מען דאַרף בעהאַנדלען די קאָמוניסטען אין ארץ-ישראל אַנדערש, ווי עס זעהען פאַר די פאַרשריפטען וועגען שטראָף פאַר אַנפאַלען אויף פאַרשטעהער פון דער תפיסה-מאַכט. דער מיניסטער איז גערן גרייט צו פערשטענדיגען זיך מיט'ן הויך-קאָמיסאַר וועגען פעראייניגהייטליכען די פּאַלעסטינער בעשטימונגען פון אָנווענדען שמיץ-שטראָף מיט די פאַרשריפטען וואָס זענען גילטיג אין ענגלאַנד.

וואָס שייך דער קאָנצעסיע פון ים-המלח האָט מיניסטער עמערי ערקלערט, דאָס זיינער-צייט זענען דערהאַלטען געוואָרען נאָר עטליכע אָפערטען, פון וועלכען דאָס קאָלאָניען-מיניסטעריום און די ספּעציעל בעשטימטע מלוכה-קאָמיסיע האָבען אַנערקענט די אָפערטע פון אינזש. נאָוואָמיעיסקי און מאַיאָר טולאַטש אַלס די ענטשפּרעכענדסטע. דערווייל איז געשאַפען געוואָרען אַ פּראָוויזאָרישער אָפּמאַך מיט דער גרופּע נאָוואָמיעיסקי-טולאַטש. די רעגירונג בעמיהט זיך צו ערלעדיגען דעם ענין, וואָס שנעלער, מען קען אָבער נישט אָפּוואַרפען אַנ'אָפערטע, וואָס איז שוין פּרינציפּיעל אָנגענומען געוואָרען נאָר אין דעם פאַל, ווען עס וואָלט נישט בעקענט דערגרייכט ווערען אַ דעפיניטיווער אָפּמאַך מיט דער גרופּע, וואָלט די פראַגע ווידער געווען אָפען און מען וואָלט געקענט אָננעהמען אַנדערע אָפערטען.

אויף דער בעמערקונג פון דעפּוטאַט י. ח. טאָמאַס, דאָס מען זאָגט, אַז די רייכטימער פון ים-המלח וואָלטען געקענט קלעקען מעהר ווי דאַ געלט אויף צו דעקען אַלע ענגלישע מלוכה-חובות, האָט מיניסטער עמערי ערקלערט, דאָס מען קען נישט פעסטשטעלען מיט דער גאַנצער זיכערהייט דעם דאָזיגען אמת, עס קען זיך אַמאָל אַרויסווייזען, דאָס די אַלע גרויסע רייכטימער פון ים-המלח זענען געווען אילוזאָרישע. דער מיניסטער האָט אויך נישט קיין בעווייזען, דאָס הינטער דער גרופּע, וועלכע דאַרף בעקומען די קאָנצעסיע, זאָלען שטעהען דייטשע קאַפּיטאַלען.

—:0:—

דער כינעזישער קנויל

און דער אויסוועג — דיפּלאָמאַטישע פערהאַנדלונגען.

כינע, אָט די גרויסע רעטעניש פון אַזיען, דער סורות'דיגער דראַקאָן, וואָס שלענגעלט זיך אַזוי קונציג מיט זיין גוף פון הוילע רינגען און פערבלענדעט די אויגען מיט זיינע פאַנטאַסטישע קאָלירען, אַז ס'איז שווער צו בענעהמען זיין מהות און בעשיידען זיין בעדייט סיי פאַר איהם אַליין און סיי פאַר דער וועלט-געשיכטע. אָט די אַלט-קלוגע און אַזיאַטיש-כיטרע, האַלב-ציוויליזירטע און האַלב-ווילדע כינע, האָט אין פלוג אָנגעהויבען אַרויס קריכען פון דעם תהו ובוהו, וואָס האָט ראַרטען געוועלטיגט אין די לעצטע יאָהרען, די געפלען פון דעם בירגער-קריג זענען צושוואומען געוואָרען און כינע האָט זיך מיטאָמאָל ווידער אַוועקגעשטעלט אין צענטער פון דער וועלט-פּאָליטיק.

די נאַציאָנאַליסטישע פרייהייטס-בעוועגונג פון דרום-כינע איז געגאַנגען פון נצחון צו נצחון, געפיהרט פון אויסערליש-פעהיגען גענעראַל טשאַנג-קאַי-שעק, וואָס פערשטעהט נישט נאָר צו קעמפען אויפ'ן שלאַכטפעלד, נאָר אויך צו דערגרייכען מיט דיפּלאָמאַטישע וועגען בעסערע פּאָזיציעס פאַר זיין פאַטערלאַנד. שוין דאָס אַליין, וואָס ער האָט זיך נישט צופריעדען נאָכ'ן נצחון מיט די אַנדערע גענעראַלען, מיט זיינע מיטהעלפער, אַ נסיון, וואָס ביז איצטער איז איהם נאָך קיין כינעזישער גענעראַל נישט בייגעשטאַנען, גיט איהם אַרויס אַ שעהנעם אַטעסטאַט פון דיפּלאָמאַטישער מיושב'דיגקייט און דער עיקר — בעשיידענקייט אין דערגרייכען זיינע פּאָליטישע צילען, נישט אומזיסט האָבען איהם איצטער אַלע כינעזישע גענעראַלען אויסגעקליבען אויף צו פיהרען פערהאַנדלונגען מיט יאַפּאַן, וואָס האָט זיך איהרע אינטערעסען אין צפון-כינע, אין מאַנדזשוריען, און איז גרייט זיי צו פערטיידיגען מיט אַלע מיטלען פון איהר גרויסער מאַכט.

די פערהאַנדלונגען מיט יאַפּאַן זענען אַ זעהר איידעלער, דעליקאַטער ענין, און מען מוז צו זיי צוגעהן מיט אַ גאָר גרויסער פאָרזיכטיגקייט.

פון איין זייט קאָן מען די נאַציאָנאַלע פרייהייטס-בעוועגונג פון כינע נישט אָפּשטעלען ביי מאַנדזשוריען און פערלירען אַזאַ גרויסע, רייכע און פרוכפּערדיגע טעריטאָריע מיט אַזעלכע שטאַרקע כינעזישע טראַדיציעס (האָט דאָך אין כינע, ביז דער נייער רעפּובליקאַנישער צייט געוועלטיגט די קייזערליכע באַנדיטאַנישע מאַנדזשורישע דינאַסטיע און זענען דאָך די מאַנדזשורען ביז איצטער געווען די אמת'ע מושלים אין כינע...) אָבער פון דער אַנדערער זייט האָט יאַפּאַן, וואָס נויטיגט זיך אין קאָלאָניעס פאַר איהרע מערק, שוין זינט אַ היבש ביסעל יאָהרען געוואָרפען איהר אויג אויף דער דאָזיגער רייכער, כינעזישער פּראָווינץ, וואָס איז צוגעפּנעבונדען מיט'ן בעריהמטען האַלב-אינזעל קאָרעא, און האָט שוין צוליב איהר אַ סך בלוט פערגאָסען, איינענע און פרעמדע, געפיהרט מלחמות סיי מיט כינע, סיי מיט'ן צאַרישען רוסלאַנד, וואָס האָט זיך אויך געשפּאַרט אַהינצו.

האָבען מיר חאָ בכן אין דער מאַנדזשורישער פראַגע אַ גאָר שטאַרק פערפּלאָנטערטען ענין. און ווען מיר וועלען נאָך האָבען אין זינען, אַז סאָוויעט-רוסלאַנד האָט איבערגענומען די אויסען-פּאָליטישע ירושה פון אַלטען צאַרישען רעזשים, און פּרובט נאָר מיט אַנדערע מיטלען אָפּהיטען דאָס אַלטע, וועלט-פּאָליטיש-אָנגעלעגטע רוסישע האָב און גוטס, אַז סאָוויעט-רוסלאַנד וועט דעריבער אויך נישט שטעהן גלייכגילטיג און צוקוקען, ווי יאַפּאַן באַלעבעוועט אין כינע, קאָן מען זיך לייכט משער זיין, וואָסער קנויל פון פּאָליטישע אינטערעסען עס וועט אויסקומען דער נייער כינע פונאַנדערצופּלאָנטערען אין מאַנדזשוריען, און אַז טשאַנג-קאַי-שעק דאַרף טאַקע באמת פערמאָגען קלוגשאַפט און געניטקייט, כדי עפּעס אויפצוטון פאַר זיין לאַנד אין דעם דאָזיגען וועלט-פּאָליטיש אַזוי שטורעמדיגען ווינקעל פון מזרח-אַזיע.

נאָר דאָס איז נאָך נישט אַלצדינג. אויב די אַזיאַטישע מלוכה, יאַפּאַן און די האַלב-אַזיאַטישע רוסלאַנד, האָבען ווי „גוטע שכנים“ זייער גרויסע „היסטאָרישע“ פּרעטענזיעס צו כינע, זענען אויך די אייראָפּעאישע מלוכות הס-ושלום נישט קיין זייטיגע צוקוקער און נישט גאָר ווינציג זענען אויך זייערע פּרעטענזיעס, וואָס זענען זיך סומך אויף אַלטע „פּריווילעגיעס“ און בעגרענצען זעהר שטאַרק די כינעזישע אויבערהערשאַפט, ווי אַנ'ערך קאָנסולאַרישע בתי-דינים פאַר אויסלענדער, פּערשידענע צאָל- און שטייער-פּריווילעגיעס, קאָנצעסיעס אויף טעריטאָריעס, פּריווילעגירטע האַנדעלס-רעכטען וכדומה. אמת, אין פלאַם-פייער פון נצחונדיגען בירגער-קריג האָט די דרום-כינעזישע פרייהייטס-בעוועגונג געפרובט נאָכטון סאָוויעט-רוסלאַנד און פּשוט אַנולירען אַלע אָפּמאַכען מיט די אייראָפּעאישע מלוכות, נאָר אַזאַ מין באָלשעוויסטישע מעטאָדע האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר כינע גאָר איינגאַנצען אונמעגליך. האָט זי דאָך אפילו אין רוסלאַנד נישט געפיהרט צו גוטע רעזולטאַטען. די אייראָפּעאישע מלוכות בראש מיט ענגלאַנד טענה'ן זיך זייער טענה, וואָס שפּאַרט זיך אָן אויף די מנהגים און תקנות פון אינטערנאַציאָנאַלען פעלקער-רעכט, אַז אַנ'אָפּמאַך קאָן נישט אַנולירט ווערען נאָר פון איין צד אויב אַנ'אָפּמאַך זאָל בטל ווערען, דאַרפען אויף דעם מסכים זיין ביידע צדדים.

מען קאָן קומען צו אַ הסכם און אַ שלום מיט אייראָפּא נאָר אויף איין וועג, דורך דיפּלאָמאַטישע פערהאַנדלונגען. אָט דעמאָלט וועט זיך אַרויסווייזען, צי עס לוינט פאַר ביידע צדדים אָפּצוהיטען די אַלטע אָפּמאַכען, צי ס'איז נויטיג אַריינצוטראָגען אין זיי שנוים אָדער זיי אינגאַנצען מבטל מאַכען. בכן דאַרף די נייע כינעזישע רעגירונג קודם כל ברענגען די ראיה, אַז זי איז דער איינציגער באַלעבאָס אין לאַנד.

דאָס איז נאָך אויך נישט גאַנץ זיכער, ווייל יערע מינוט קענען זיך פערשידענע גענעראַלען פון די פערשידענע כינעזישע פּראָווינצען, צעקריגען צווישען זיך, און פעת אייראָפּא וועט זעהען, אַז אין כינע האָט זיך באמת איינגעשטעלט אַנ'אָרדנונג, אַז ס'איז פאַרהאַן אַ צענטראַלע רעגירונג מעג זי זיין אין פּעקין, צי אין נאַנקין, מיט וועמען זיש קאָן זיך צונויפרערען, וועט מען דעמאָלט אויך קאָנען צוטרעטען צו דער פראַגע פון די אייראָפּעאישע אָפּמאַכען מיט כינע.

מען דאַרף דעריבער לעת עתה נאָך וואַרטען און זעהן, ווי די געשעהענישען וועלען זיך ענטוויקלען.

אָט אַזוי האָט זיך איצטער אין כינע פערפּלאָנטערט אַ שטאַרקער קנויל פון וועלט-פּאָליטישע אינטערעסען און אויפ'ן וועג פון דער יונגער אויפלעבענדיגער כינע ליגען נאָך גרויסע שטרויכעל-שטיינער, וואָס מען וועט זיי קאָנען צערוימען נאָר מיט גרויס מיה און גערולד.

וו. פ.

יודען פערטיידיגען אנטיסעמיטען.

יודישע אַדוואָקאַטען אין סאָוויעט-רוסלאַנד, וואָס פערטרעטען פאָגראָמשטשיקעס. — יודישע טרעהרען אַנ'אויסדרוק פון נאַציאָנאַלען שאָוויניזם.

די יודישע בעפעלקערונג פון אוקראַינע האָט זיך לעצטענס שטאַרק אויפגערעגט צוליב דער עקעלהאַפטער האַנדלונג פון צוויי יודישע אַדוואָקאַטען, וועלכע האָבען אין די סאָוויעטישע געריכטען פערטיידיגט אויסגעשפּראָכענע אַנטיסעמיטען און פאָגראָמשטשיקעס.

איינער פון אָט די אַדוואָקאַטען איז אברהם פעלדשטיין פון טשערקאַס און דער צווייטער — בראָרסקי פון כאַרקאָוו.

שטעהט איצט דער אַדוואָקאַט פעלדשטיין, אייגער אַליין אין מיטען טשערקאַס, פערהאַסט און פערשאָלטען פון דער גאַנצער יודישער און אפילו נישט-יודישער געזעלשאַפט.

עס העלפען איהם אַפילו נישט די תירוצים, וועלכע ער גיט אָן, די תירוצים זענען ביז גאָר פוילע און פאַלשע, כאָטש זיי זענען כלומר'שט געוויקעלט אין די עטיקעטלעך פון „אינטערנאַציאָנאַליזם“.

אָבער לאָמיר פריהער אַריינקוקען אין געריכטסזאַל און זעהן, פאַר וועמען האָט זיך דער אַדוואָקאַט, אברהם פעלדשטיין פון טשערקאַס אַזוי מוסר נפש געווען ?

„פאַר'ן קרייז-געריכט“, דערצעהלט אונז דער קאָרעספּאָנדענט פון „עמעס“, „שטעהען צוויי געפעהרליכע באַנדיטען — פאָטער און זוהן באַגראַראָוו — וועלכע האָבען בעת גריגאָריעוו'ס פאָגראָם אין טשערקאַס פראַנק און פריי געקוילעט יודען, קליין און גרויס, פערגוואַלדיגט פרויען, צושאָסען קאָמוניסטען און אַנדערע. קיינער האָט נישט געוואָלט נעמען אויף זיך די שמוציגע אַרבייט פון פערטיידיגען זיי. אָבער איין פעלדשטיין האָט זיך יאָ גענומען !“

די געביירע פונ'ם געריכטס-זאַל איז בעלאַגערט פון הונדערטער מענשען. אין זאַל גופא זענען אַריין איבער 700 מאַן, וועלכע זענען געזעסען מיט פערקלעמטע הערצער און געהערט מיט אָנגעשפּיצטע אויערען און ציין-קריצעריי די נביחת-עדות פון די געליטענע. די קרובים פון די אומגעקומענע.

די פערשידענע עדות דערצעהלען וועגען די ענוים, געוואַלדטאַטען און ד' יאַכזוריות'ן מצד די „העלדען“, וואָס שטעהען פאַר דעם געריכט. איינער גע עדות צעווייגען זיך און שטעקען אָן מיט טרעהרען דעם גאַנצען געריכט...

דער פּראָקוראָר פערכאַפּט אַלעמען מיט זיין רעדע, נאָר אָט הויבט זיך אויף פון זיין אָרט פעלדשטיין, הוסט זיך אויס מאַנירליך און לאָזט זיך אַוועק אין עקסקורסיעס פון געשיכטע... פּסיכאָלאָגיע... א. אַז. וו. ער פאָדערט, אַז מען זאָל די באַנדיטען בעגנעדיגען און דאָס געריכט זאָל זיך נישט רעכענען מיט דער שטימונג פון דער אוידיטאָריע, ווייל „יודישע טרעהרען, מיינט ער, זענען אַנ'אויסדרוק פון נאַציאָנאַלען שאָוויניזם“...

אָבער, ווי געזאָגט, האָט דאָס רעוואָלוציאָנערע געריכט זיך ווינציג וואָס גערעכענט מיט'ן „אינטערנאַציאָנאַליזם“ פון דעם פערטיידיגער און דאָך פער'משפּט דעם טאַטען מיט'ן זוהן צו שיסען. דערביי איז דאָס געריכט זיך משתדל, אַז בנוגע די פער'משפּט'ע זאָל נישט זיין גילטיג די אַמנעסטיע...

ווען די מקורבים פונ'ם אַדוואָקאַט האָבען אָנגעהויבען צו איהם צושטעהן מיט פראַגעס, פאַר וואָס ער פערטיידיגט אויסגעשפּראָכענע פאָגראָמשטשיקעס? — ענטפערט ער, אַז קודם כל איז ער אַנ'„אינטערנאַציאָנאַליסט“, ר. ה. אַ מענש, אַזאַ, וואָס שיידט נישט אונטער צווישען יוד און קריסט, און צווייטענס, זאָגט ער, האָט ער דאָך נאָר געבעטען, אַז מען זאָל זיי נישט שיסען, ווייל זיי זענען דאָך איצטער אַנ'אַרבייטענדיגער עלעמענט.

קורץ און גוט, דער אַדוואָקאַט פעלדשטיין האָט היינטיגעס מאָל שלעכט אָפּגעשניטען. די צושאָסענע באַנדיטען וועלען אַפילו נישט זיין פאַר איהם קיין גוטע בעטערס פאַר דעם אַטאַמאַן פּעטליורא און די לעבען-געבליבענע יודען פון טשערקאַס האָבען זיך פון איהם מיט עקעל אָפּגעקעהרט ווי פון אַזאַ איינעם, וואָס האָט געשענדעט די סאָוויעטישע גערעכטיגקייט. אַלס בעווייז דערצו קאָן דינען דער פאַקט, וואָס די גאַנצע טשערקאַסער סאָוויעט-געזעלשאַפטליכקייט דריקט אויס, לויט די ריד פון דעם קאָרעספּאָנדענט, איהר טיפען עקעל און פעראַכטונג צו פעלדשטיינ'ען דורך אונטערשריפטען אויף דער השתדלות צו דער פערטיידיגונגס-קאָלעגיע, זי זאָל איהם אויסשליסען פון איהרע רייהען אַלס סאָוויעטישען אַדוואָקאַט.

צי וועט אויך די כאַרקאָווער סאָוויעטישע געזעלשאַפטליכקייט אַזוי ניך און גוט רעאַגירען אויף דעם פעלדשטיין נומער צוויי, וואָס אין כאַרקאָוו הייסט ער בראָרסקי — איז נאָך אומבעקאַנט, פאַרלויפיג ווייסען מיר נאָר, אַז אָט דער אַדוואָקאַט בראָרסקי, וואָס איז בעקאַנט אונטער דעם נאָמען „דער כאַרקאָווער גרוזענבערג“ האָט זיך, קענטיג, מתקנא געווען אין זיין טשערקאַסער קאָלעגע און איז אויך אַרויס פערטיידיגען אויסגעשפּראָכענע כוליגאַנעס און אַנטיסעמיטען.

אין דעם געגעבענעם פאַל האָט זיך דאָס געהאַנדעלט נישט וועגען פאָגראָמשטשיקעס פון פעטליורא'ס צייטען, נישט וועגען צוויי פּראָסטע הייראַמאַקעס, . וואָס זענען, „נעבעך“, פערכאַפּט געוואָרען דורך דער אַלגעמיינער פאָגראָם-שטימונג אונטער ד' יאַלנעמיינע לאָזונגען „שלאָג די זשידעס און ראַטעווע רוסלאַנד“, נאָר דווקא וועגען צוויי סטודענטען פון דער כאַרקאָווער הויך-שול, סטודענטען, וואָס האָבען זיך אויסגעהאָדעוועט, קאָן מען זאָגען, אויף סאָוויעטישען קעסט און זיך געגרייט צו ווערען די „בויער פונ'ם סאָציאַליזם“, אָבער וועלכע זענען געשטאַנען, קענטיג, אין אַ נאָהענטער אידעאישער פערבינדונג מיט די אויבענגעשילדערטע באַגראַראָוו'ס, מיט די געוועזענע פאָגראָמשטשיקעס און באַנדיטען, און האָבען פון זיי איבערגענומען אַ סך שטיקלעך, וועלכע פאַסען זיך גאָרנישט פאַר קאַנדידאַטען צום סאָציאַליזם.

אָט די צוויי סטודענטען, ליאשענקא און מיקושע, האָבען זיך איזרקעוועט איבער דעם יודישען סטודענט און חבר זייערען שובין, וועלכער האָט געוואוינט מיט זיי אין איין צימער פון דער סטודענטישער צוואַמענוואוינונג.

זיי פלעגען איהם (שובינ'ען) רייצען מיט'ן נאָמען „זשיד“, וואַרפען אויף איהם שיך, גיסען אויף איהם וואַסער. שפּייען איהם אין פּנים און נאָך העד-

(ווייטער זעה 7-טע זייט)

נייער פאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

19 ראָנערשטאָג — ב אב תרפ"ח

יולי

זון-אויפגאַנג 3.40
זון-אונטערגאַנג 7.47

טאָג=נאָטיצען.

דאס אַמנעסטיע-געזעץ.

נאָך לאַנגע ערוואַרטונגען איז ענדליך געוואָרען פעראָפענטליכט דאָס אַמנעסטיע געזעץ, וועלכעס איז געוואָרען בעשלאָסען דורך די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען. דאָס געזעץ נעמט אַרום אַ רייה פּאָליטישע, אַדמיניסטראַטיווע און פינאַנץ חטאים און רעכענט אויס אַ רייה פאַלען, ביי וועלכע די אַמנעסטיע איז נישט חל. רערביי ווערד טויט-שטראָף אין אַלע פאַלען פערוואַנדעלט אין 15 יאָהר תּפיסה און איבּיגע תפיסה ווערט פערקלענערט ביז 10 יאָהר אַרעסט.

וואָס עס אינטערעסירט אַמשטאַרקסטען דעם גרעסטען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג, איז די אַמנעסטיע אויף אַדמיניסטראַטיווע און פינאַנץ חטאים. און דאָ מוז ווערען צוגעגעבען, אַז פון דעם געזעץ וועלען נישט אַלע זיין צופרידען. דאָך וועט עס פיל בעפרייען פון געלד און תּפיסה-שטראָפען.

וואָס שייך די אַדמיניסטראַטיווע שטראָפען, האָט פון זיי צו ליידען קודם כל די יודישע בעפעלקערונג, בפרט אין די קליינע שטעט. אונזערע אויפזיכטס און זיכערקייט-אָרגאַנען ווייזען אין אַדמיניסטראַטיווע ענינים זעהר אָפט אַרויס אַ גרעסערען אינטערעס, ווי אויף אַנדערע פערברעכענס. זעהר אָפט טרעפט זיך, אַז אַזאַ אָרגאַן פערלענגט זיך גאָר שטרענג אָבצוהיטען למשל דעם זונטאָג רוה און גיט זיך ספּעציעל מיה אויסזוכען אַדמיניסטראַטיווע חטאים, בעת ער זעהט נישט, אָדער וויל נישט זעהען, ווי אין מיטען העלען טאָג ווערען אויסגעפיהרט גנבות, שווינדלערייען און שלעגערייען.

עס קומט ביי אונז ליידער אָפט פאָר, אַז מען זוכט צווישען יודען חטאים, בעת פערברעכענס, וואָס שטעכען אין די אויגען, ווערען בכלל נישט בעמערקט אין די פּראָטאָקאָלען. און אַ כלל האָבען מיר, אַז מען זוכט נעפינט מען, בפרט אַז מען פערלענגט זיך עפּיס אויסצוגעפינען אונטער דער ערד.

מיר זענען ווייט דערפון צו בעטראַכטען חטאים פאַר נישט שטראָפּבאַר. טיילמאָל אָבער איז אַ שטראָף פאַר אַ „חטא" אַ דירעקטע אומגערעכטיגקייט און נאָר אַ דאַנק די פעראַלטעטע געזעצען קומט אויס צו ליידען אַ גרויסען טייל פון אומשולדיגע.

איצט קומט דאָס אַמנעסטיע-געזעץ און בעפרייט פיל בירגער פון אומגערעכטע שטראָפען און דערמיט ווערען צייטוויליג אויסגעבעסערט פעהלערען וואָס זענען ענטשטאַנען פון דער פעראַלטעטער געזעצגעבונג. דערפאַר האָט די פעראָפענטליכונג פון אַמנעסטיע-געזעץ אַרויסגערופען צופריעדענקייט און איז אָבגעוואַרט געוואָרען מיט אומגעדולד.

אַ גאָר וויכטיגער פונקט אין אַמנעסטיע-געזעץ איז די בעפרייאונג פון די יוגענדליכע פערמשפטע פאַר פּאָליטישע חטאים. הגם די אַמנעסטיע איז אפילו דאָ בעשרענקט און וואָלט געדאַרפט מעהר אויסגעברייטערט ווערען.

ב. גינסבערג.

—:o:—

דעלעגאַציע פון דער פּויזנער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז.

(ב.) קיין לאָדז איז אָנגעקומען אַ דעלעגאַציע פון דירעקטאָרען, דאָקטוירים און קאָמיסאַרען פון דער פּויזנער קראַנקען-קאַסע אין אַ צאָהל פון 28 מאַן. זיי האָבען בעזוכט די ביוראָ'ס, אַמבולאַטאָריום'ס און די רענטגען-סטאַציע פון דער היגער קראַנקען-קאַסע.

די געסט זענען זעהר צופרידען געווען פון די געזעהענע איינריכטונגען און זיי האָבען ערקלערט, אַז פון די אַלע 14 קראַנקען-קאַסעס, וואָס זיי האָבען ביז יעצט בעזוכט, שטעהט די לאָדזער קראַנקען-קאַסע אויף דער העכסטער הויך.

קראַקאָווער נאַציאָנאַלער מוזעאום

קויפט אַן אַרבייט ביי מאַרק שוואַרץ.

(—) דאָס קראָקאָווער נאַציאָנאַלע מוזעאום האָט אָפּגעקויפט איינס פון די גרעסטע אַרבייטען פון לאָדזער קינסטלער מאַרק שוואַרץ.

אין קראַקאָ קומט איצט פאָר די אויסשטעלונג פון שוואַרץ'ס אַרבייטען.

ליטע האט אנגעהויבען קויפען טעקסטיל=סחורות אין לאָדז

אָבער די לאָדזער סוחרים האבען דערוויל דערפון נישט קיין גרויס נחת.

אין לאַר האָבּעלעצטענס געווייזט איינ'גע ליטווישע סוחרים. וועגען דער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע אין ליטע גיבען זיי איבער פאָלגענדעס: די לעצטע קריזיס שטימונגען וואָס הערשען אין ליטע האָבען זיך גענומען פון אַ גאַנצער רייה סבּות. די לעצטע ווינטערען האָבען פעראורזאַכט זעהר שלעכטע אויסזיכטען אויף דער הייאָהריגער גערעטעניש. אין 40 פון די 280 אַדמיניסטראַטיווע קרייזען זענען פאָראויסגעזעהען אַ זעהר שלעכטע גערעטעניש, אין 40 — אַ שלעכטע, און די איבּריגע מיטעל, אָדער עטוואָס בעסער ווי מיטעל. בכלל בעמערקט זיך לעצטענס אַ צוריקגאַנג אין דער לאַנדווירטשאַפט און אין פיל ערטער האָט מען הייאָהר אפילו נישט פערזייט קיין תבואות. די רייכע פּויערים און די יגוטס-בעזיצער זאָגען אָפּ מאַסענווייז די פעלד-אַרבייטער, פאַר וועלכע זיי האָבען נישט קיין בעשעפטיגונג.

ס'וואַקסט די אַרבייטסלאָזיגקייט, פון דער אַנדער זייט שטייגען די פרייזען אויף ברויט, אין פערלויף פון דער לעצטער וואָך זאָלען די פרייזען האָבען געשטיגען אויף 50 פּראָצ. דאָס אַלץ רופט זיך נאַטירליך אָפּ אויפ'ן אַלגעמיינעם געזעלשאַפטליכען לעבען, אויף דער פּראָדוקציע און האַנדעל. און מ'רעכענט אַז אַ ווירטשאַפטליכער קריזיס איז אונפערמיידלעך.

הגם קיין נאָרמאַלע פּאָליטישע און קאָמוניקאַציע-בעציהונגען זענען נאָך צווישען פּוילען מיט ליטע נישט איינגעשטעלט געוואָרען, זענען אין לאָדז פאַר דער לעצטער צייט געשלאָסען געוואָרען פיל טראַנזאַקציעס מיט ליטווישע סוחרים אויף טעקסטיל-אַרטיקלען, וועלכע פאַסען זיך איין פאַר'ן ליטווישען מאַרק. די לעצטע ידיעות וועלען אָבער ליידער אַביסעל העמען די נייע ווירטשאַפטליכע בעציהונגען, וואָס האָבען זיך ערשט אָנגעהויבען איינשטעלען, ווייל די לאָדזער סוחרים וועלען זיך איינהאַלטען מיט ערטיילען קרעדיטען.

איבערטראַגען די ביינער פון פרייהייטס=קעמפער.

(2) ווי מיר האָבען שוין בשעתו מיטגעטיילט האָט דער פעראיין פון די געוועזענע פּאָליטישע אַרעסטירטע, אויף איינע פון זיינע לעצטע זיצונגען בעשלאָסען איבערצופיהרען די ביינער פון די געשאָסענע פרייהייטס-קעמפער אין די יאָהרען 1906 — 1907 מאַטעאוש פאַביש און סטאַניסלאַוו פלאַרטשאַק, וועלכע זענען בעגראָבען אונטער אַלעקסאַנדער און זיי קובר-צו-זיין אין די „ברידער-קברים" אויף קאָנסטאַנטינער פּאָלעשע.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די צערעמאָניע פון איבערפיהרען די ביינער פון די רערמאָהנטע קעמפער פּאָרקומען זונטאָג דעם 9 סעפּטעמבער.

שבת דעם 8-טען סעפטעמבער וועט אין דער נעגענוואַרט פון פּאָליציי פּאָרקומען די עקסהומאַציע פון די קערפּער'ס און זיי וועלען געבראַכט ווערען פון אַלעקסאַנדער, דורך קאָנסטאַנטין, קיין לאָדז.

אין דער לויה וועלען זיך בעטייליגען אַלע סאָציאַליסטישע פאַרטייען, ווי פּ. פּ. ס., דייטשע, סאָציאַליסטישע פאַרטיי, בונד און פּועלי-ציון.

רעמזעלבען טאָג, נאָכמיטאָג, וועלען אָפּגעהאַלטען ווערען פייערליכע אַקאַדעמיעס, אויף וועלכע ס'וועלען, צום ערשטען מאָל אין לאָדז, אַרויסטרעטען די אַרבייטער-כאָרן פון די פּוילישע, דייטשע און יודישע סאָציאַליסטישע פעראיינען.

די סאָליסטען וועלען אויף די אַקאַדעמיעס זינגען, יעדער אין זיין מוטער-שפּראַך.

אין דעם אויספיהר-קאָמיטעט זענען אַריין די ה"ה: פּולקאָווניק גאָוואָקאָווסקי, אַלס פאָרזיצענדער, צאָבעל — וויצע-פאָרזיצענדער, סיים-דעפּוטאַטען צערבע און שולץ, שטאָט-ראַט-פערזעס, אינוש. האָלצנרעבער, די ראַטמענער: מאַרטינאָווסקי און ריכטער.

אין דער רעדאַקציאָנס-קאָמיסיע זענען אַריין די ה"ה: קאַושמירטשאַק און אַלס פערטרעטער — רעדאַקטאָר העיקע.

ווידער א גרויסע פאבריקס=שרפה אויף נאַוראַט 33.

(—) די עפּידעמיע פון שרפות אין אונזער שטאָט הערט נישט אויף. נעכטען האַלב איינס ביינאַכט איז די צענטראַלע פון די פייערלעשער אַלאַרמירט געוואָרען פון אַ שרפה, וואָס איז אויסגעבראָכען אויף נאַוראַט 33. צוליב דעם פערנעהם פון דער שרפה האָט די צענטראַלע אַרויסגעשיקט צום אָרט די ערשטע 5 אָפּטיילונגען פון די פייערלעשער בראש מיט'ן קאָמענדאַנט גראָהמאַן. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט געברענט די וועבעריי און צווירנעריי פון דער פירמע הערצענבערג און קאָהן. דער בנין, אין וועלכען די דערמאַנטע פאַבריק געפינט זיך געהער צו פּאָסטאָלסקי און קאָהן.

דאָס פייער איז פון אַן אַ בוואויסטער סיבה אויסגעבראָכען אויפ'ן בוידעם פון דער פאַבריק און ס'האָט אָנגעהויבען צו ברענען דער דאַך. די פייערלעשער האָבען געפּרובט צו לאָקאַליזירען די שרפה אויפ'ן דאַך, אָבער די פלאַמען האָבען זיך איבערגעטראָגען אויפ'ן גאַנצען בנין און די רעטונגס אַקציע איז געפיהרט געוואָרען אין דער ריכטונג אָפּצוראַטעווען וואָס לאָזט זיך נאָר.

די אַרבייט פון די פייערלעשער האָט געדויערט 2 שעה צייט שווערע, אונגעהויערע אַרבייט און די שרפה איז לאָקאַליזירט געוואָרען. ס'האָט אָפּגעברענט דער גאַנצער דאַך, אַ טייל פון דריטען שטאָק, אין וועלכען ס'האָבען זיך געפונען 30 וועב-שטוהלען און אַ צווירן-מאַשין. אויסערדעם זענען פערהאַן בעדייטענדע שאַדענס, צוליב'ן פערגיסען די פאַבריקס זאַלען מיט וואַסער.

אויפ'ן אָרט פון דער שרפה איז געווען דער קאָמיסאַר פון דער אויספאָרשונגס-פּאָליציי ה' מיקא, דער קאָמיסאַר פון 8. קאָמיסאַריאַט און אַ גרויסע אָפּטיילונג פון פּאָליציי.

אַנקעטע ביי שטייער=צאָהלער.

(מ.) די שטייער-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט איז צוגעטרעטען צו שאַפען אַ קאַרטאָטעקע פון די שטאָטישע שטייער-צאָהלער.

קודם-כל וועט געשאַפען ווערען די קאַרטאָטעקע פון די אַלע, וועלכע צאָהלען שטייערען פון אומבעוועגליכע גיטער.

צו דעם צוועק וועלען פונאַנדערגעשיקט ווערען אַנקעטעס, וועלכע וועלען ענטהאַלטען פאָלגענדע פראַגען: 1) די גרויס פון דער פערבויטער און נישט פערבויטעטער איבערפלאַך; 2) די הויך; 3) וואַסערע געביידע; 4) וויפיל לאָקאַלען און וואַסערע און 5) די הויך פון דירה-געלד אין יאָהר 1914, א. ד. גל.

אַדורכצופיהרען דער דערמאָנטער אַנקעטע זענען צייטווייליג איינגעלאַדען געוואָרען ספּעציעלע בעאַמטע, וועלכע וועלען די אַרבייט מוזען פערטיג מאַכען אין משך פון 300 אַרבייטס טעג.

אַלע הויז-בעזיצער אין זייערע אַדמיניסטראַטאָרען זענען מחויב די בעאַמטע, וועלכע וועלען זיין פערזעהען מיט לעגיטימאַציעס צו אינפאָרמירען וועגען אַלע פּרטים, וועלכע דער בעאַמטער וועט וועלען וויסען.

דער סטאַטיסטישער מאַטעריאַל, וועלכער וועט זיך שאַפען, אַ דאַנק דער אַנקעטע, וועט דינען פאַר'ן יסוד צו בעאַרבייטען אַ שטענדיגע קאַרטאָטעק פאַר די שטייער צאָהלער פון אומבעוועגליכע גיטער און וועט אויך אויסגענוצט ווערען ביים צוזאַמענשטעלען דער ליסטע פון די צאָהלער פון לאָקאַל-שטייער.

—:o:—

די רוין=אַקציעס.

בוי=אַרבייטער שטרייקען ווייטער.

(2) נעכטען איז לויט דער איניציאַטיוו פון אַרבייטס-אינספּעקטאָר ה' וויזשיקאָווסקי, צוזאַמענגערופען געוואָרען, אין לאָקאַל פון אַרבייטס-אינספּעקטאָריאַט אַ צווייטע אַלגעמיינע קאָנפערענץ פון די בוי-אונטערנעהמער און בוי-אַרבייטער.

אַזוי אָבער, ווי בעת דער קאָנפערענץ איז געקומען צו אַ שאַרפען וואָרט-אויסטויש צווישען די צדדים, האָט דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר קאָנפערירט מיט יעדען פון די צדדים בעזונדער.

צום ערשט האָט דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר קאָנפערירט מיט די בוי-אונטערנעהמער, וועלכע האָבען ערקלערט, אַז בשעתו איז צווישען זיי און די אַרבייטער כמעט שוין געווען געקומען צו אַן אויסגלייך און די אַרבייטער האָבען שוין געוואָלט אַקצעפּטירען די פּראָפּאָנירטע הוספה פון 14 פּראָצענט. אין דער לעצטער מינוט אָבער, האָט דער קלאַסען-פעראיין פון זאַמענהאָף 17 געשטערט, צוליב וואָס דער אָפּמאַך איז נישט אונטערגעשריבען געוואָרען.

די בוי-אונטערנעהמער ערקלערען קאַטעגאָריש, אַז זיי זענען נישט געניי גט בשום אופן צו געבען אַ העכערע הוספה, ווי די פּראָפּאָנירטע 14 פּראָצענט, ווייל דער יקרות איז פאַר'ן לעצטען חודש נישט געוואַקסען.

נאָך אַ שטאַרקער אינטערווענץ פון אַרבייטס-אינספּעקטאָר איז איהם געלונגען אויסצופועל'ן ביי די בוי-אונטערנעהמער, אַז זיי זאָלען זייער בעשלוס רעווידירען.

די בוי-אונטערנעהמער האָבען פערשפּראָכען דעם אַרבייטס-אינספּעקטאָר, אַז זיי וועלען, מאָרגען, פרייטאָג, צונויפרופען אַן אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון אַלע בוי-אונטערנעהמער, אויף וועלכער דער דערמאָנטער בעשלוס וועט נאָכאַמאָל רעווידירט ווערען.

מען שטרייקט שוין נישט אין שווייקערטס פאַבריק.

(ס) ווי מיר האָבען בשעתו מיטגעטיילט, האָבען אין שווייקערט'ס פאַבריק פּעושטרייקט 127 אַרבייטער, וועלכע האָבען פערלאַנגט אַ הוספה.

נאָך אַ פערשטענדיגונג זיך מיט דער דירעקציע, זענען די אַרבייטער נעכטען ווידער צוגעטרעטען צו דער אַרבייט און דער שטרייק איז ליקווידירט געוואָרען.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט=דיזשורען.

(2) מ. עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225), מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטריקאָווער 295), מ. ראָזענבלום (צעגעלניאַנאַ 12), גאַרפיין (וואָסאָדניאַ 54) און קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15).

Gdy nadchodzą upały,

gdy nadchodzi okres letnich wyjazdów i wylegjatury, każdy dokładnie obmyśla gdzie się udać, by w stosunkowo najkrótszym czasie należycie wypocząć i nabrać dostatecznej ilości sił do dalszej wytężonej pracy, która oczekiwać go będzie po powrocie.

Jedni wybierają wieś, inni jadą do uzdrowisk lub nad morze. Powszechnie jednak jest dowiedzionem, że nic tak kojąco i pokrzepiająco nie działa na cały organizm ludzki, jak pobyt w górach wśród rozległych lasów sosnowych i jodłowych. Są jednak i tacy, którym nie jest dane opuścić swych zajęć i którzy z konieczności pozostają wśród dusznych murów miejskich. Tym właśnie chcemy przedewszystkiem donieść, że będąc nawet w mieście, można bez trudów i kosztów mieć pełne złudzenie pobytu w górach, a nawet osięgnąć skutki takiego pobytu,

Dzięki długoletnim poszukiwaniom udało się wytworzyć środek „SAPOPINOL", który w sposób idealny łączy w sobie skuteczne właściwości jodły połączone z mydłem. Kąpiel mydłem „SAPOPINOL" otwiera pory i uprzystępnia jaknajskuteczniej wniknięcie wszystkich dodatnich czynników. „SAPOPINOL" nietylko orzeźwia ciało, wzmacnia jeszcze nerwy, a po kąpieli każdy czuje się pokrzepiony i doznaje wzmożenia energji i bystrości umysłu. Ponadto ma „SAPOPINOL" jeszcze te zalety, że nietylko przypomina zapachem swym lasy jodłowe, lecz posiada również ich właściwości lecznicze.

Podczas upalnych letnich dni, lub po całodziennej żmudnej pracy, półgodzinna kąpiel „SAPOPINOLEM", daje poprostu nieocenione usługi tym wszystkim, którzy spragnieni są świeżego powietrza i wypoczynku.

Żądać wyraźnie „SAPOPINOL" z gałązką kosodrzewiny

f-my **J. i S. Stempniewicz, Poznań.**

אַ פּאָליטישער פּראָצעס.

(2) נעכטען איז אין היגען קרייז-געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען אַ. מינצין. אין בעשולדיגונגס-אַקט ווערט דערצעהלט, אַז אין יאַנואַר 1924 איז אין „פילהאַרמאָניע" פאָרגעקומען אַ מיטינג איינגעאָרדענט דורכ'ן „נאָדעל-פעראיין". צום מיטינג זענען געקומען אַ'ערך 600 מאַן. דער רעדנער וואָס איז אַרויסגעטראָטען אונטער'ן נאָמען אדמוני האָט קריטיקירט די שולען וואָס געפינען זיך אונטער'ן איינפלוס פון קלער און גערופען צו בילדען אייגענע שולען. אויף דער פערזאַמלונג איז אויך אַרויסגעטראָטען אַ געוויסער מינץ אונטער'ן פּסעוודאָנים „אַלעקסאַנדער". ער האָט אויפגעפאָדערט צו בעצאָהלען לעגינס אָנדענק מיט אויפשטעהען פון די ערטער. נאָכדעם האָט ער געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט גערופען צום קאַמף מיט'ן קאַפּיטאַל. נאָכ'ן מיטינג האָט דער פּאָליציי-פּשאָדאָווניק קאַפּיעץ, וועלכער איז געווען דעלעגירט אויפ'ן מיטינג צוזאַמען מיט'ן געהיים-אַגענט הודעס, בעוואָלט אַרעסטירען מינץ'ען און אדמוני, וואָס זיין אמת'ער נאָמען איז דוזק. דוזק איז אָבער אַנטלאָפען און מינץ איז אַרעסטירט געוואָרען. ווען ער איז בעפרייט געוואָרען אויף קויציע איז ער אויך אַנטלאָפען.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז ער אַרעסטירט געוואָרען אין משפּוו.

מינץ'ען האָט פערטיידיגט אַדוו. עהרליך פון וואַרשאַ. אַלס עדות מצד דעם בעשולדיגטען זענען אַרויסגעטראָטען די ראַטמענער: פּאָזנאַנסקי, מילמאַן און וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי. מצד דער בעשולדיגונג זענען אַרויסגעטראָטען אַלס עדות: די געהיים-אַגענטען הודעס, קאַפּיעץ און עטליכע בעאַמטע פון אויספאָרשונגס-אַמט אין לאָדז און וואַרשאַ. מינץ'ען איז פאָרגעוואָרפען געוואָרען, אַז ער האָט זיינער צייט געהערט צום „קאָמבונד", שפּעטער געווען אַ מיטגליד פון צענטראַל-קאָמיטעט פון דער ווייס-רוסישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי א. אַנד.

מינץ איז פער'משפט געוואָרען אויף 4 יאָהר שווערע טורמע און צו פערלירען די רעכט.

———:0:———

פאַר וואָס האָט זיך קאַרפּ געשאָסען?

אַז מען קריגט זיך מיט אַ שוועסטער, דאַרף מען זיך דערשיסען?

(2) אויף קילינסקיעגאָ 100 וואוינט דער קריסטליכער קצב, אַלעקסאַנדער קאַטיצקי, ביי וועלכען ס'איז געווען אָנגעשטעלט אַלס געהילף זיין שוואָגער דער 23-יעהריגער טשעסלאַוו קאַרפּ.

צווישען קאַרפּען און זיין שוועסטער, דעם קצב'ס ווייב, זענען אָפט אויסגעבראָכען מחלוקת.

נעכטען נאָכמיטאָג, בעת אַ אַ מחלוקה, איז קאַרפּ, אַ שטאַרק רעגער ווירטער, אַריינגעגאַנגען אין זיין שטוב, וועלכע ער האָט פערנומען בשותפות מיט נאָך צוויי אַנדערע געזעלען, האָט ער גענומען רעם פלאָווער, וואָס האָט זיך ראָ־ט געפונען, אָנגעבונדען איהם צו אַ נאָגעל אין דער וואַנד, ביים ציינגעל האָט ער אָנגעבונדען אַ שנור און פערמעסטענדיג די לופט געגען האַרץ, האָט ער מיט דער שנור געצויגען פאַר'ן ציינגעל

דער פלאָווער האָט אויסגעשאָסען און קאַרפּ איז פון אַ קויל אין האַרץ, געפאַלען אַ טויטער אויפ'ן אָרט. די חברים זיינע, בעאומרוהיגענדיג זיך פון זיין לאַנגער אָפּוועזענהייט, האָבען אָנגעהויבען איהם זוכען.

צוקומענדיג צו זייער שטוב, האָבען זיי געטראָפען די טיר פערמאַכט.

ווען נאָך אַ לענגערען אָנקלאַפּען האָט קיינער נישט געעפענט, האָבען די צוויי חברים אויפגעבראָכען די טיר און פאַר זייערע אויגען האָט זיך פאָרגעשטעלט אַ שרעקליך בילד: אויף דער ערד איז, אין אַ קאַלוזשע בלוט, מיט אַדורכגעשאָסענער ברוסט, געלעגען טשעסלאַוו קאַרפּ. דער דאָקטאָר פון דער אַרויסגערופענער פּאָגאָטאָוויע האָט קאָנסטאַטירט דעם טויט. דער קערפּער איז פערזיכערט געוואָרען אויפ'ן אָרט, ביז צום אָנקומען פון דער אויספאָרשונגס-מאַכט.

ריין מוז זיין אין די פריזיר-אַנשטאַלטען!

(מ.) דעם 20. ה. ח. ענדיגט זיך דער טערמין, וועלכער איז בעשטעמט געוואָרען פון געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט אויף אַדורכצופיהרען די קאָנטראָלעס איבער'ן סאַניטאַרען מצב אין די פריזיר-אַנשטאַלטען אין לאָדז.

נאָכ'ן דאָזיגען טערמין מוזען די פריזיער-אַנשטאַלטען ענטשפּרעכען די פאָרשריפטען.

אין רעזולטאַט פון דער דורכגעפיהרטער סאַניטאַרען-קאָנטראָל, האָט די שטאָטישע סאַניטאַר-קאָמיסיע בעשלאָסען צו פערמאַכען די פריזיער-אַנשטאַלט אויף פּאָמאָרסקאַ 36, וועלכע געהער צו ה. ז. פריד צוליב איהר אַנטי-סאַניטאַרען-צושטאַנד.

פאַרמאַצעווטען-שטרייק אויף אַ טויטען פונקט.

(2) נעכטען האָט די פערשטענדיגונגס-קאָמיסיע פון די פעראיינען פון די גייסטיגע אַרבייטער אַרויסגעשיקט צו דער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע אַ בריף, אין וועלכען זי מאַכט אויפמערקזאַם, אַז אויף איהר בריף פון'ם 3. ה. ח. וועגען ליקווידירען דעם סכסוך מיט די פאַרמאַצעווטען האָט די פערוואַלטונג ביז איצט נאָך נישט געענטפערט. די קאָמיסיע שלאָגט נאָך אַמאָל פאָר צוזאַמענצורופען אַ פערשטענדיגונגס-קאָנפערענץ און צו ליקווידירען דעם סכסוך.

שרפות.

(2) אין שטיינבערג'ס פאַבריק אויף בענעדיקטאַ 102, האָט נעכטען אויסגעבראָכען אַ שרפה. די פייערלעשער האָבען דאָס פייער פערלאָשען.

(2) נעכטען פריה איז די צווייטע פייערלעשער-אָפּטיילונג אַרויסגערופען געוואָרען אויף נאַרוטאָוויטש 11, וואו אין דער וואוינונג פון סטאַניסלאַוו מאַגנאָווסקי, האָט צוליב אַ קורץ-שלוס אויסגעבראָכען אַ שרפה.

נאָך אַ האַלב-שעה'דיגער אַרבייט איז געלונגען דאָס פייער צו פערלעשען.

(2) נעכטען האָט אויך אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער רייסעריי פון ה. מ. זאַלעווסקי, סענאַטאָרסקאַ 25.

די שרפה איז ענטשטאַנען צוליב אַ פונק. די פייערלעשער האָבען דאָס פייער פערלאָשען.

יודיש טעאַטער אין זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון דעם אַמעריקאַנער סטאַר

בעני אדלער

אויך נעמט אַנטייל די בעקאַנטע אַרטיסטקע פון וואַרשעווער טעאַטער

פרוי שושנה

שבת, 3.30 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען
דער איבריגער מענש
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ליבין. הויפּט-ראָל „סילווער"—ב. אדלער.

מאָנטאָג, דעם 23. יולי, 9 אָוועגד גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50
דער איבריגער מענש
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון ליבין. הויפּט-ראָל „סילווער" - ב. אדלער.

שבת, ד. 21 טן, זונטאָג ד. 22 טן, 9 אָוועגד פּרעמיערע! צום 1. מאָל אין לאָדז! פּרעמיערע!
דער
איינציגער זוהן
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון זאַלאַטאַרעווסקי. הויפּט ראָל „בעני" - ב. אדלער.

דינסטאָג, דעם 24-טען, 9 אין אָוועגד—
נייע אויפפיהרונג! בעני אדלער צום 1-טען מאָל אין לאָדז אַלס
ווילדער מענש
מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון גאָרדין. הויפּט-ראָל „למך"—ב. אדלער.

אַלע פּיעסען זענען רעזשיסירט פון בעני אדלער. אימפּרעסאַריאָ: סאַלאָמאָן קוסטין.

ס'נעהמען אַנטייל פרויען: בעזמאַן, זעווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן. מענער: גריף, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאַליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַל. לייטונג: ל. זעלמאַן. אַדמינ.: אַ. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

נייע פערוואַלטונג פון סוחרים-פעראיין.

(—) אויף דער קאָנסטיטואירענדער זיצונג פון דער ניי-געוועהלטער פערוואַלטונג פון צענטראַלען סוחרים-פעראיין זענען די אַמטען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן: פּרעזעס ע. האַמבורסקי, וויצע-פּרעזעסען: י. אייזנער און ל. ראָזענבוים, סעקרעטאַרען: י. גאָסטפּרוינד און אינוש. פּראַשקער, קאַסירער ח. דעגענשטיין און מאַזור, עקאָנאָמען ראָזענבלום און מ. ביאַלער.

פּערזענליכעס.

דער לאָדזער איינוואוינער אהרן קאַפּעלאָוויטש, אַביטוריענט פון 1. יודישען גימנאַזיום האָט געענדיגט דעם גרינאָבלער פּאָליטעכניקום מיט'ן טיטול אינזשיניער.

פון „לינת-הצדק"

זאַמלונגס-טעג אויף די זומער-וואוינונגען. - גרויסע גאָרטען-פערוויילונגען

(—) די נאַכט-פּאָגאָטאָוויע פון „לינת-הצדק" האָט בעקומען די ערלויבנישען פון דער וואָיעוואודזטווע איינצואָרדנען 2 זאַמלונגס-טעג אין די אַרומיגע זומער-וואוינונגען לטובת דער פּאָגאָטאָוויע.

די זאַמלונגס-טעג קומען פאָר זונטאָג דעם 22. יולי און זונטאָג דעם 29 טען יולי. ס'איז צו האָפען, אַז די יודישע בעפעלקערונג אויף די זומער-וואוינונגען וועט וואַרעם אויפנעהמען די זאַמלער.

די געזעלשאַפט „לינת-הצדק" אַרדענט איין דעם 5. אויגוסט אַ גרויסע גאָרטען-פערוויילונג אין „העלענאָוו". אויף דער פערוויילונג וועט אויך זיין אַ גרויסע פאַנטען-לאָטעריע. צו דער דיספּאָזיציע פון פערוויילונגס-קאָמיטעט האָבען זיך שוין געשטעלט צעהנדליגער פאַרלעך, וועלכע זאַמלען פאַנטען צו דער לאָטעריע.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעס פאָלקסבלאַט" אַנגיאַרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופאָן.**
>
> יורידישע אָפּטיילונג
> פון „נייעם פאָלקסבלאַט".
>
> אויף דערלאַנגען אַנ'ענטפער אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלייגט ווערן דער קופאָן פון דער דאָזיגער נומער, [illegible]. אויף אָנפראַגען אָהן קופאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערן.

גילטיג דעם 19-טען יולי 1928

Sz. P. 7738

אויב דער לערער קומט ערטיילען אַ 1-שעה-דיגע לעקציע אייערע קינדער, דאַרפט איהר איהם אין קראַנקען-קאַסע נישט פערשרייבען.

———

7739. אַ פּאַר.

אויב דער בעטרעפענדער האָט נישט געענדערט זיין וואוינאָרט און געבליבען ווייטער איינגעמאָלדען אויף זיינע דאָקומענטען, קאָן זיין זיך נישט צושטעלען נישט קוואַליפיצירט ווערען ווי אַ דעזערציע אָדער אויסמיידונג פון מיליטער דינסט, נאָר ווי אַ איינפאַכע פערנאַכלעסיגונג. ס'דראָהט איהם דערפאַר 6 וואָכען אַרעסט, אויף וואָס די אַמנעסטיע איז חל.

———

7740. אַ שטענדיגער לעזער פון גלובנא גאַט
7741. גליקסזאָן.
7742. פּאַך.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 נאָכמיטאָג אין דער רעדאַקציע.

7743. אַנ'אַבאָנענט.

וויבאַלד די טאָכטער האָט געוואוינט צוזאַמען מיט דער פערשטאָרבענער מוטער, געהט נאָכ'ן טויט איבער די רעכט פון לאָקאַטאָר אויף איהר. דער אומשטאַנד, וואָס די טאָכטער האָט שפּעטער חתונה געהאַט ענדערט נישט די לאַגע.

———

7744. אַ רעזערוויסט.

דאָס בעפרייען אייך פון מיליטער-דינסט אויף אַנ'אָפּיעקונסטווא גיט נאָך נישט קיין גרונט בעפרייט צו ווערען אויך פון דער פליכט צו גיין אויף די איבונגען.

געוויס אויב אייער פרוי געפינט זיך נאָהנט פאַר אַ געבורט, וועט מען אייערע איבונגען אָפּלעגען. איהר דאַרפט דערלאַנגען אין אייער פ.ק.או. אַ מאָטיווירטע בקשה. בכלל צאָהלט דער מאַגיסטראַט די נויטבעדערפטיגע איבערגעבליבענע פאַמיליע פון רעזערוויסט פאַר דער צייט פון די איבונגען אַ געוויסע אינטערשטיצונג.

דער פערנומענער פּאָסטען מוז בלייבען רעזערווירט.

———:0:———

7745. אַ רעכטס קאָנסולענט.

די פראַגע וועגען דער עלטער פון בעשולדיגטען אין מאָמענט פון בעגעהן דעם פאָרגעוואָרפענעם פערברעך האָט אין פּרט פון אָנווענדען די אַמנעסטיע 2 וויכטיגע מאָמענטען.

קודם כל ביי קאָמוניסטישע פערברעכענס ווערט לגבי די בעשולדיגטע נאָר דעמיט אָנגעוואָנדען די אַמנעסטיע, אויב זיי זענען בעת'ן בעגעהן דעם פערברעך נאָך נישט אַלט געווען 20 יאָהר.

וויבאַלד זיי זענען אָבער עלטער געווען ווי 20 יאָהר, איז שוין די אַמנעסטיע אויף זיי נישט חל.

וואָס שייך דעם אופן פון אָנווענדען די אַמנעסטיע לגבי אַלגעמיינע פערברעכענס שפּילט שוין נישט קיין ראָל די עלטער פון בעשולדיגטען אין פּרינציפּ פון יאָ אָדער נישט אָנווענדען די אַמנעסטיע נאָר אין דער מאָס, ווי אַזוי זי דאַרף בעגעוואָנדען ווערען.

אויב דער פערמשפּט'ער איז נאָך נישט אַלט געווען קיין 20 יאָהר שענקט איהם די אַמנעסטיע אַ $^{1}/_{2}$ פון דער שטראָף אָהן אונטערשיד אויף ווי לאַנג ער איז פערמשפּט געוואָרען.

איז ער אָבער שוין עלטער געווען, ווי 20 יאָהר, ווערט איהם געשאָנקען $^{1}/_{2}$, אויב ער ווערט פערמשפּט ביז 1 יאָהר. אויב אויף לענגער, ווערט איהם געשאָנקען $^{1}/_{3}$.

———:0:———

7746. אַ לעזער פון שוו. יאַקובאַ 12.

נישט דער מאָמענט, ווען דער אורטייל איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען און אויך נישט דער טאָג, ווען דער פּראָטאָקאָל איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אָדער דערלאַנגט געוואָרען אין געריכט, נאָר דער מאָמענט דעצידירט ביים אָנווענדען דעם פּרעקלוזיע-טערמין פון דער אַמנעסטיע, ווען דאָס אינקרימינירטע פערברעך איז בעגאַנגען געוואָרען.

ווערסט דיך אויסגעצייכענט דערפרישען

אין דער צייט פון די היצען אָדער נאָך אַנ'ערמידונג, געברויכענדיג די אַראָמאַטישע און אינהאַלטספולע בודיניעס.

ד"ר עטקער'ס גאַלאַרעט-פּראַשעק
ד"ר עטקער'ס אַמבּרוזיע

קען מען לייכט און שנעל צוריכטען, זיי שמעקען אויסגעצייכענט, צוגעבענדיג מילך-וואַניליען-סאָס פון ד"ר עטקער'ס פּראַשעק צו וואַניליען-סאָס

צו בעקומען אין אַלע געוועלבער, מיט דער שוץ-מאַרקע „Jasna Główka" :—: דאָרט איז אויך צו בעקומען פאַר 40 גראָשען דאָס נייע רייך-אילוסטרירטע ביכעל מיט טאָרשריפטען פון דער אויסגאַבע F.

Dr. OETKER, Oliwa. 989

דער הומאר פון פערברעכער

קיינער פון אונז, פון די „אנשטענדיגע" מענשען, וועלכע האבען א לחלוטין פאלשע פאר־שטעלונג וועגען פערברעכער, האבען קיין השגה נישט, וויפיל בעוואוסטער און אומבעוואוסטער הומאר עס הערשט אויפ'ן קרימינעלען געביט. עטליכע מוס־טערן פון אט דעם פערברעכערישען הומאר זענען אפילו בעקאנט אויך אונז, פראפאנען. אזוי, צ.ב. האט מיט עטליכע צעהנדליג יאהר צוריק א וועלט געשטורעמט מיט דער אוואנטורע פון בעוואוסטען „קאפיטאן" פון קעפעניק, דעם שוסטער, וועלכער האט גענומען אויף פראקאט אפיציר־קליידער, האט אפגעהאלטען אויפ'ן גאס א ראטע דורכמארשירענדע סאלדאטען און האט מיט זייער הילף אויף א גע־זעצליכען אופן אויסגעליידיגט די שטאט־קאסע פון קעפעניק ביי בערלין און האט אפגעטון פערשידע־נע אנדערע שפיצלעך.

אין א הינערשטאל האבען זיך בייננאכט אריינ־גע'גנב'עט גנבים און אויסגעקוילעט אלע הינער פון דארטען. נישט געקוילעט האבען זיי איבערגעלאזט בלויז איין קליינעם הענדעלע. אויף מארגען, ווען דער באלעבאס פון די הינער איז אריין אין שטאל, האט ער דערזעהן דעם איינציגען לעבעדיגען הענ־דעלע, צווישען די אלע געקוילעטע הינער און אויף זיין האלז איז געהאנגען א צעטעלע מיט אן'אויפ־שריפט: „צוליב פיזישער שוואכקייט איז דער טויט אפגעלייגט געווארען אויף א יאהר".

אבער די פאר פאקטען זענען גאר שפיצלעך פון איינצעלנע קרימינעלע פערזאנען. דער פשוט'ער מענש זעהט אין אלגעמיין נאר פערטיגע מעשים. די מענשען, וואס געפינען זיך הינטער זיי, סועהט ער זעלטען, אבער גראד אט די פערזאנען, זייער אויסערליכקייט, זייערע תנועות, זייער אויסדרוק־פארם — דאס שאפט דאך שטענדיג נייע רייצונ־גען פאר הומאר און סאטירע.

לעצטענס האבען די דייטשע צייטונגען גע־שריבען וועגען ארעסט פון א גנב, וועלכען מען האט לאנג געזוכט. בעת מען האט איהם געפרעגט ווע־גען זיין בערוף, האט ער געענטפערט האלב אין ערנסט האלב אין שפאס: „א גנב". און ווער איז געוועזן אייער בעגלייטער?" — „אויך א גנב", דער ווערטעל „אויך" איז דא זעהר כאראקטעריסטיש.

אין אן אנדער פאל זענען דריי גנבים איינ־געקלאגט געווארען פאר'ן איינבראכען אין א פענסטער. זיי האבען מיט פעראכטונג אפגעווארפען די בע־שולדיגונג און אפגעלייקענט מיט א ראיה, וועלכע קלינגט זעהר פאראדאקסאל פאר א מענשען, וועל־כער איז נישט געווידמעט אין די ענינים. זיי האבען דערקלערט, אז זיי זענען ספעציאליסטען אויף פענ־סטער־גנבות, און אלס ספעציאליסטען האבען זיי די אינקרימינירטע גנבה נישט געקענט בעגעהן, דער איינברוך, אין וועלכען מען האט זיי בעשול־דיגט איז דורכגעפירט געווארען זעהר פרימיטיוו און אומבעהאלפען, און אלס ספעציאליסטען שעה־מען זיי זיך גאר, אז מען איז זיי חושד אין א־א פארטאטשישער שטיקעל ארבייט.

ווי א סתירה קלינגט עס, בעת מען רעדט וועגען עהרליכקייט פון גנבים. די דאזיגע „עהר־ליכקייט" בעשטעהט צום גרעסטען טייל אין אָפ־פענהארציגקייט, מיט וועלכער דער פערברעכער איז כמעט ווי שטענדיג זיך מודה און זיין אנגע־הערינגקייט צו דער פערברעכער־משפחה. דעם פער־ברעכען, אין וועלכען מען בעשולדיגט איהם איצט לייקענט ער, פערשטעהט זיך, אפ, אויף וויפיל עס לאזט זיך נאר, אבער זיין פערברעכערישקייט בכלל לייקענט ער נישט. ביי די נישט פראפעסיאנעלע פערברעכער. מענשען, וועלכע בעגייען פערברעכענס נאר געלעגענהייטליך, פעהלט אט די „עהרליכקייט".

דער קרימינאליסט מוז ארויסווייזען פער־שטענדניש פאר דער פסיכאלאגיע און דעם הומאר פון זיינע קרימינעלע פאציענטען. און ער דארף אליין אויך פערמאגען א געוויסע דאזע הומאר, וואס זאל עהנליך זיין צו דעם פערברעכער־הומאר. קרי־מינאליסטיק — דאס איז א הויכע קונסט, ווי צו בעהאנדלען מענשען. וויפיל פערברעכענס וואלטען געבליבען נישט אויפגעדעקט, ווען דער קרימינא־ליסט וואלט נישט פערשטאנען צוצוגעהן צו זיין קליענט! און די דאזיגע שטעגעלע צו דעם פער־ברעכערס הארצען שאפט נאר דער הומאר פון דעם קרימינאליסט.

אין פאליציי אריין געהט קיינער נישט מיט גרויס חשק. אויך דער פראפעסיאנעלער פערברע־כער נישט. דער קרימינאליסט האט פערשטענדניש פאר דעם צושטאנד און ער מוז פערשטעהן אט די פאליציי־פיינדליכע שטימונג פון דעם פערברעכער ווען עס איז נויטיג, מוז ער זיך פריינדליך בעגריי־סען מיט'ן ארעסטירטען, זאגען א וויץ, און דערביי ווערט שוין געשאפען א שטיקעל פערבינדונג און עס ווערט אויפגעשטעלט די שטימונג, וועלכע איז זעהר נוצליך פאר דער אויפקלערונגס־ארבייט. די ערשטע זאך נעהמט דער בעאמטער אונטערפיהרען א קרימינעלען סך־הכל אונטער דער טעטיגקייט פון דעם בעשולדיגטען און לייענט איהם אויס אלע פערברעכענס, וואס ער איז ביז איצט בעגאנגען, וועגען וועלכע פאליציי ווייס נאר. דאס ווירקט אויפ'ן פערברעכער, אבער דאס דארף נישט געמאכט ווערען שטרענג — מען מוז דאס זאגען פריינדליך און וויציג. אפט געלינגט עס אויף א־א אופן ארויסצובעקומען א ווידוי, אדער לכל הפחות צו בעקומען די נויטיגע ידיעות.

אין א בערלינער רעסטאראן איז ביי א גלאז ביער געזעסען א קרימינאליסט. מיט אמאל האט ער דערהערט ווי יאיינער בעגריסט איהם און רופט איהם אן ביים נאמען. ער קוקט אן דעם בעגריסער און דערקענט איהם נישט. ערשט, ווען יענער דערמאהנט איהם, אז ער איז געזעסען דריי יאהר אין תפיסה צוליב איינבראך. דערקענט איהם דער קרימינאליסט און זיי רעדען זיך פונאנדער. דער גנב בעקלאגט זיך אז פאר אן'אמת'ן אלטען פראפעסיאנאל זענען אנגעקומען זעהר שלעכטע צייטען. אין זיין פאך הערשט איצט א שמוציגע קאנקורענץ און פערראט פון אלע זייטען. צו דער ארבייט האבען זיך גענו־מען יונגע שנעקעס, וואס פערשטעהען נישט די מלאכה.

אזוי רעדענדיג, האבען ביידע, דער קרימינא־ליסט און דער גנב, זיך אנגעשכורט און פון דעם רעסטאראן זענען זיי ארוים ערשט בעניגען, צו־זאמען זינגענדיג א לוסטיג גנבה'ש לידעל.

דעם זעלביגען טאג נאך האט מען צו דעם קרימינאליסט געבראכט א בעשולדיגטען אין איינ־ברוך! דאס איז געווען דער זעלביגער, מיט וועמען ער האט געשכורט די נאכט.

ה. ב—ן.

א מסור, וואס האט נישט אויפגעגעבען דאס „פאך" אפילו נאכ'ן טויט

ער ליגט אין קבר מיט'ן פנים אראפ און מ'ארעסטירט דערפאר דעם רב מיט די דאזארעס

אין נאמאמיאסטא ביי ראדאם איז געווען א געוויסער חיימקע מסור, וועלכער האט זיך גערע־כענט פאר א ספעציאליסט אין זיין „פאך". דער מסרן איז ביי איהם געווען פשוט א ליידענשאפט און אין שטערטעל האט מען פאר איהם געציט־טערט ווי פאר א פייער. נישט איינמאל האט חיים־קע געכטראשעט די שטערטעלשע יודען, אז ער וועט זיי אפילו נאכ'ן טויט אויך מסר'ן, און ער האט טאקע געהאלטען ווארט.

פאסירט האט עס אויף פאלגענדע אופן:

מיט עטליכע וואכען צוריק איז חיימקע פלוצ־לינג קראנק געווארען. שיקט ער רופען דעם רב און וויינט זיך פאר איהם פונאנדער: „רבי, מיי־נע שעה'ן זענען געצעהלטע, וואלט איך זעלען אפקומען אביסעל פאר מיינע זינד און צוליב דעם פערלאנג איך, אז מ'זאל מיר נאכ'ן טויט לייגען אין קבר מיט'ן פנים אראפ, ס'הייסט מיט'ן מויל צו דר'ערד, ווייל מיין מויל האט דאך אזויפיל יודען אומגליקליך געמאכט...

האט דער רב איהם צוגעזאגט, און ווען ער איז געשטארבען, האט מען איהם בעגראבען מיט'ן פנים אראפ, ווי ער האט געבעטען.

אבער אין א וואך ארום, נאך זיין טויט, איז פלוצלונג אראפגעקומען אין שטעטעל א קאמיסיע פון דער מאכט, וועלכע האט אויפגעפאדערט די דאזארעס אויסצוגראבען חיימקעס קבר און נאך עטליכע קברים ארום איהם און נאכדעם ווי די קאמיסיע האט זיך איבערצייגט, אז חיימקע ליגט נישט אין קבר מיט'ן פנים ארויף, ווי די איבעריגע מתים, האט זי פעראָרדענט צו ארעסטירען דעם רב מיט אלע דאזארעס.

אין שטערטעל איז געווארען א חורבן, מ'האט זיך אנגעהויבען משתדל זיין, ביז ס'איז געלונגען צו איבערצייגען דער מאכט, אז מ'האט חיימקען אזוי בעגראבען לויט זיין אייגענעם ווילען און די אר־רעסטירטע זענען א דאנק דעם בעפרייט געווארען.

דערביי האבען זיך אויך די מאכט־פארשטעהער איבערגעגעבען, אז עטליכע טעג פאר חיימקעס טויט איז אנגעקומען פון איהם א בריף צום סטאראסטע, אז די יודעלעך ווילען זיך נאך זיין טויט אן איהם נוקם זיין, דערפאר, וואס ער האט זיין גאנץ לעב־בען אזוי געטריי „געדינט דעם מלכות" און ער בעט דעריבער דער מאכט, מ'זאל עטליכע טעג נאך זיין טויט עפענען זיין קבר און אויך די ארומיגע קברים וועט מען זיך איבערצייגען, אז די יודען האבען איהם מקבר געווען נישט אויפ'ן זעלבען אופן, ווי זיי זענען מקבר אנדערע מתים, בלויז כדי איהם צו פערשאפען נאכ'ן טויט בזיונות...

אזוי ארום איז קלאר געווארען, אז חיימקע האט פאר דער נסיעה דעם רב פשוט פראוואָ־צירט, כדי צו געשטעמפעלט ווערען אלס מסור אפילו נאכ'ן טויט, און ער האט זיין ציל דערגרייכט.

Dr med H. HADEL
Piotrkowska 17, tel. 68-86
ספעציאליסט פון אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקערט.
נעמט אן פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

א פערביטערטע מלחמה צווישען די אונטערוועלט־באנדעס אין ניו־יארק

(בריף פון ניו־יארק)

ניו־יארק האט געהאט א לויה פון אן'אונ־טערוועלט־העלד, מיט וועלכען זי וועט קענען שטאל־צירען נעגען. דער שטארט שיקאגא וואס איז בע־וואוסט איז דער גאנצער וועלט פאר די געוואגטע מארדען און באנדיטען־מלחמות.

די לויה איז געווען פון פרענק יעיל, וועלכער איז אין מיטען העלען טאג ערמארדעט געווארען פון אומבעקאנטע פינף מערדער אין דער צייט וואס ער איז געפאהרען אליין אין 10,000 דאלארדיגען אויטאמאביל.

מיט א פאר יאהר צוריק איז אין שיקאגא ערמארדעט געווארען אן'אטאמאן פון דער דארטיגער אונטערוועלט מיט דעם נאמען דע אובעניאן. זיין לויה איז געווען די שעהנסטע וואס איז ווען עס איז געזעהן געווארען אין שיקאגא. א ספעציעלע טרומנע איז פאר איהם געמאכט געווארען, וועלכע האט געקאסט 10,000 דאלאר. דער שיקאגער רויבער־פיהרער איז נישט נאר געווען זעהר איינ־פלוסרייך אין דער פאליטישער וועלט, נאר אויך אין געוויסע געזעלשאפטליכע קרייזען פון שטאדט. ער איז אפילו געווען א מעצענאט און געגעבען געלד אויף קלויסטערס. די וואס האבען נישט גע־וואוסט, אז ער איז א געפעהרליכער רויבער האָ־בען געמיינט, אז אובעניאן איז א שטילער פרוימער־רישער מענש. ער האט געהאט א גרויסען בלומען־געשעפט אנטקעגען דעם קאטוילישען קלויסטער אין שיקאגא.

אובעניא איז געווען ווי א קעניג אין דער אונטערוועלט פון שיקאגא. קיינער האט נישט גע־רעכענט, אז ער וועט ערמארדעט ווערען. אבער איינמאל זענען דריי מענער אריין אין זיין בלומען־געשעפט. איינער פון זיי, א כלומרשטער גוטער פריינד זיינער, צוויי פון זיי, ווילד פרעמדע און איידער ער האט א מעגליכקייט געהאט א כאפ צו טון זיין רעוואלווער, וועלכען ער האט שטענדיג גע־האלטען גרייט אין'ן טיש־קעסטעל, האט ער גע־קראגען פינף קוילען אין זיין הארצען און — דאס איז געווען דער סוף פון דען אובעניאן, דער הער־שער פון דער שיקאגער אונטערוועלט.

און פרענק יעיל איז געווען נישט נאר א חבר פון דען אובעניאן אין שיקאגא, נאר נאכדעם ווי ער איז ערמארדעט געווארען איז פרענק יעיל אר־רעסטירט געווארען אויף דער בעשולדיגונג אז ער איז געווען איינער פון די וועלכע האבען דעם אטא־מאן פון דער שיקאגער אונטערוועלט דערהרג'עט. יעיל האט געלייקענט די בעשולדיגונג און באטש אין דער אונטערוועלט האט מען געוואוסט, אז ער איז ווירקליך געווען איינער, פון די, וועלכע האבען געמאכט די פערשווערונג אפצוראמען פון וועג דעם איירישען רויבער־פיהרער כדי די איטאליענער זא־לען קענען פערנעהמען זיין פלאץ. פונדעסטוועגען האט יעיל געהאט שטארקע עדות און האבען גע־שווארען, אז אין דער צייט, ווען דער שיקאגער רויבער איז דערהרג'עט געווארען, איז ער, יעיל הייסט עס, נאר געווען אויף א באהן נישט ווייט פון סט. לואיס, מיזורי, און צוויי קאנדוקטארען האָ־בען עדות געזאגט, אז זיי האבען איהם אליין געזע־הען אין וואגאן און האבען איהם בעדינט. עס פערשטעהט זיך, אז דאס געריכט האט קיין אנדער ברירה נישט געהאט ווי איהם צו בעפרייען, טראץ דעם וואס אין דער אונטערוועלט אין שיקאגא האט מען אונטערגעשמייכעלט פון דער גאנצער געשיכטע.

איצט האט פרענק יעיל געקראגען דעם זעל־ביגען סוף, וואס דען אובעניאן האט געקראגען. אין דער צייט פון זיין גרעסטען איינפלוס און גלאנץ אין דער צייט ווען ער איז נישט נאר געווען א שרעק פון דער אונטערוועלט אין ניו־יארק און אין אנדערע שטעט, נאר ער פערמאגט איבער א האל־בע מיליאן דאלאר און האט געוואוינט אין אן־אויסערגעוועהנליכען רייכען אפארטאמענט אויף דער 81־טער סטריט, קארנער בראדוועי, איז ער אוועק־געלייגט געווארען כמעט אויף דעם זעלבען אופן ווי זיינע חברים האבען אוועקגעלייגט מיט א פאר יאהר צוריק דעם איירישען פיהרער אין שיקאגא. און אזוי ווי דעמאלט האבען זיך אנגעהויבען מל־חמות און עס זענען געפאלען צעהנדליגער קרבנות, צווישען זיי מאנכע אונשולדיגע מענשען, וואס זע־נען געפאלען פון בלאנדזשענדיגע קוילען אזוי, אז זיי האבען שוין איצט בעצייטענס אנגעהויבען שלאכ־טען און איינינע מענשען זענען שוין אוועקגעלייגט געווארען פון רעוואלווערן און פון דינאמיט־באמבעס

איז פרענק יעיל געפאלען א קרבן איצט אין די הענד פון חברים פון דען אובעניאן? האט די אונפערמיידליכע האנד פון דער אונטערוועלט בע־צאהלט דעם, וועלכער איז בעגאנגען נישט איין קאלטבלוטיגען מארד אין שיקאגא און אויך מעגליך אין אנדערע שטעט? דאס איז דערווייל א געהיימ־ניש. די פאליציי בלאנדזשעט אין דער פינסטערנייש עס קאן זיין, אז עס זענען דא מאנכע, וועלכע ווייסען דעם אמת, אבער וועלכע האלטען, אז עס איז פיל בעסער צו מאכען א שווייג. עס זענען דא א סך זאכען, וועלכע מען ווייס אין ניו־יארק, אבער עס איז פיל געזינטער גארנישט דערמאהנען זיך וועגען דעם. די פיהרער פון דער הייניגער ניו־יארקער אונטערוועלט זענען נוקם ונוטר'ס און זיי שטעלען זיך נישט אפ פאר קיין שום געפעהרליכע ברוטאלע מיטלען. איין זאך איז קלאר ווי דער טאג, און מען מעג עס זאגען, אז די אונטערוועלט העל־דען פון שיקאגא האבען בעשלאסען פרובירען נישט נאר אריינכאפען זיך אין ניו־יארק, נאר טאקע פערנעהמען די הערשאפט פון דער היגער אונטערוועלט. די מעהרסטע פון זיי זענען איטאל־יענער. און זיי זענען געווען פערבונדען אין שיקאגא מיט דער געפעהרליכער באנדע פון „סקארפייס קאפאנע". וועלכער ווערט בעטראכט נישט נאר אין שיקאגא, נאר אויך דא, אלס דער הויפט פון דער מעכטיגער ארגאניזירטער איטאליענישער רויבער־באנדע, וואס שפילט נישט נאר א ראל אין שיקאגא, נאר וועלכע האט אויך אויסגעשפרייט איהר מאכט אין ניו־יארק, פילאדעלפיע און אנדערע שטעט.

„סקארפייס קאפאנע" האט אין זיך טויזענד לעבענס. הונדערטער מאל האט מען געמאכט א פערזוך איהם צו ערמארדען. ער געהט אבער אנ־געטון נישט נאר א שטאלענע וועסט, נאר ער איז קיינמאל נישט אליין. א קורצע צייט האט מען געקלערט, אז קאפאנע האט בעשלאסען באמת זיך צוריקצוציהען פון דער אונטערוועלט. ער האט געמאכט אן'ערקלערונג מיט עטליכע חדשים צוריק, אז ער לאזט איבער די אונטערוועלט צו זיינע חברים און אז ער וועט לעבען א שטילען רוהיגען לעבען. געלד האט ער גענוג און מאנכע בעהויפטען, אז ער פערמאגט עטליכע מיליאן דאלאר. ער איז אפ־געפאהרען פון שיקאגא און פיל האבען ווירקליך פריי אפגעאטעמט, פלוצלונג האט מען אבער דער־הערט, אז קאפאנע איז צוריקגעקומען אין שיקאגא און אז ער האט זיך ערקלערט ווידער אלס דער אנפיהרער פון דער אונטערוועלט.

ער האט איבערגענומען די פיהרערשאפט און אפען ערקלערט, אז ווער עס וועט זיך וואגען אנהויבען מיט די מענשען, וועלכע שטעהען אונטער זיין פראטעקציע, וועלען מוזען בעצאהלען מיט'ן לעבען. דאס איז געווען א דייטליכע קריגס־ערקלע־רונג צו אלע אנדערע רויבער אין שיקאגא. גלייך נאך דעם האבען טאקע זיך אנגעהויבען שיסערייען. עטליכע מענשען זענען אין פערלויף פון די לעצטע עטליכע חדשים דערהרג'עט געווארען אין די גאסען פון שטאט און אויך אין די פארשטעט. מען האט אין דער אונטערוועלט נעגלויבט, אז דער קאמף האט זיך אויך אריבערגעטראגען קיין פילאדעלפיע און ניו־יארק, ווייל אז א מלחמה ברעכט אויס אין דער אונטערוועלט ווערט עס שוין נעפיהרט אין דער גאנצער ליניע. ווערען שוין פערמישט פער־שידענע עקאנאמישע אורזאכען.

מיט צוויי וואכען צוריק איז א רויבער מיט'ן נאמען קארטער, וועמעס אמת'ער נאמען איז גע־ווען רושערנע, ערמארדעט געווארען אויף 34־טער סטריט אין בראדוועי. דאס האט אויך פאסירט זונ־טאג אין מיטען העלען טאג. הונדערטער מענשען האבען צוגעזעהן דעם געוואגטען מארד־איבערפאל, רושערנע איז געזעסען אין זיין אויטאמאביל, א צווייטער אויטאמאביל איז שנעל צוגעפאהרען און פערשטעלט דעם וועג און אריינגעשאסען אין איהם איבער הונדערט קוילען. די געשיכטע האט געמאכט א געוואלדיגען טומעל אין שטאט. מען האט גע־וואוסט, אז קארטער האט געשפילט א ראלע אין דער אונטערוועלט נישט נאר פון ניו־יארק נאר אויך פון שיקאגא. מען האט געזאגט, אז עס וועלען זיך אנהויבען מלחמות און עס וועלען זיך פאלען א סך קרבנות. פרענק יעיל איז איצט דער'הרג'עט געווארען אויף דעם זעלבינען אופ'ן. יעיל האט גע־שפילט א סך א גרעסערע ראלע ווי רושערנע אין דער אונטערוועלט. זונטאג, צוויי טעג נאך דעם ווי יעיל האט בעצאהלט מיט זיין לעבען, האט מען געפונען נאך א רויבער מיט דעם נאמען רושיימס סענטער, ליגענדיג, אין אן'אויטאמאביל מיט פינף קוילען אין זיין מוח. מאנטאג בייטאכט איז א יוד מיט'ן נאמען בענדזשאמין קאטאוויטש, וועלכער איז נישט געווען קיין פראפעסיאנעלער רויבער. אבער איז געווען בעקאנט אלס א גנב. און נישט איינער וואס איז געווען פערבונדען מיט נאנמען, איז ער־מארדעט געווארען אויף דעם שווערליכסטען אופן. א באמבע איז אריינגעלעגט געווארען אין זיין אויטא־מאביל. א דראהט איז צוגעצויגען געווארען פון דער באמבע ביז צו דעם מאטאר פון זיין מאשין. דער טייפעלשער פלאן איז זעהר גוט אויסגעטראכט געווארען. ווי נאר ער האט א טרייב געטון זיין אויטאמאביל האט די באמבע עקספלאדירט און ער איז צוריסען געווארען אויף שטיקער. עס איז קיין שום צווייפעל נישט, אז יעדער איינער פון די מארדען האבען א שייכות איינע מיט די אנדערע. און איין מארד, וועלכער איז בעגאנגען געווארען מיט איבער א מאנאט צוריק ווען לינקי מיטשעל, איינער פון די הויפט פיהרער פון דער ניו־יארקער אונטערוועלט איז ערמארדעט געווארען, איז אהן שום צווייפעל. געווען דער אנהויב פון די אלע שלאכטערייען.

יואל סלאנים.

—:0:—

וואס הרב ר' לייבעלע ברודא זצ"ל האט געהאַט אויסצושטעהען אין זיינע לעצטע יאהרען

דער קאָנסטאַנטינער זקן האט נישט פערלאזט זיין עדה, אַפילו ווען כולען זענען געפלויגען אין גאַס — דער רוסישער פאָגראָם אין לעמבערג — ר' לייבעלע ברודא ווערט יום־כפור געפיהרט צום גענעראל־גובערנאַטאר

בשעת די מלחמה איז אויסגעבראָכען אים היסטאָרישען תשעה באב פון יאָהר תרע"ד (1914), בשעת די גאַנצע וועלט איז געוואָרען דערשיטערט פון דער ראַיגער שרעקליכער שמועה איז מזרח־גאַליציען געווען אַם־נאָהנטסטען צום פייער און לעמבערג איז געווען אין אַ סכנה.

מען האָט אָנגעהויבען אַנטלויפען פון דער גאַנצער געגענד און צום סוף אויך פון לעמבערג מען איז געפאָהרען אין בהמה־וואַגאָנען. די באַהן־צוגען זענען געווען איבערפולט און מ'איז אַנטלאָפען, וואו די אויגען האָבען געטראָגען, קיין וויען, קיין בודאַפעשט, קיין פראָג, קיין ברין.

אַנטלויפען אָבער האָבען נאָר געקענט די רייכערע, בשעת די אָרימעלייט האָבען נישט געהאַט אויף קיין הוצאות און זענען געבליבען אין דער היים. ס'האָבען אַזוי פערלאָזט די שטאָט די סאַמע פני העיר, די עשירים און ראשים און די בלוט אָרימע יודישע בעפעלקערונג איז געבליבען ווי אויף דעם וואַסער.

פריינד און בעקאַנטע האָבען רעמאָלט געבעטען הרב ר' לייבעלע ברוידע זצ"ל, ער זאָל אויך אַנטלויפען פון לעמבערג, אָבער ער האָט ענטשלאָסען אָפגעזאָגט צו פערלאָזען זיין קהלה אין אַזאַ עת צרה בשעת די עשירים זענען זיך צולאָפען, בשעת דער ראַמאָלסדיגער פרעדיגער ד"ר קאַראָ און הרב באב"ר ז"ל זענען אַנטלאָפען און ד"ר גוטמאַן האָט בעמוזט אַריין צום מיליטער אַלס פעלד־ראַבינער ר' לייבעלע איז רעמאָלס געבליבען איינער אַליין פון זיין גאַנצען ראַבינאַט.

רעם 3־טען סעפטעמבער 1914 זענען די רוסישע חיילות אַריין קיין לעמבערג, פון די אַרומיגע שטעט און שטעטלעך, וועלכע די רוסען האָבען שוין פריהער געהאַט פערנומען האָבען זיך געהערט אַזעלכע ידיעות, וואָס האָבען געמאַכט פערגליווערן דאָס בלוט און די אָדערן. די יודישע בעפעלקערונג איז געוואָרען אומעטום פאַנראַמירט אויף אַן'אמת רוסישען אופן, זייערע פערמעגענס פערניכטעט, זייערע הייזער פערברענט, יודישע פרויען אומגליקליך און אַכזריות'דיג בעהאַנדעלט און געשענדעט, בקצור דער עלענד איז געווען אין לשער.

די יודען פון די פראָווינץ שטעט, וואָס זענען אַנטלאָפען אַהער קיין לעמבערג, האָבען זיך געוואַלגערט פשוט אין די גאַסען מיט זייערע ווייבער און קינדער און די נויט איז געווען שרעקליך, בפרט וואָס די אין לעמבערג צוריקגעבליבענע יודען אַליין האָבען געלעבט אין גרויס דחקות.

פונדעסטוועגען האָבען די לעמבערגער יודען דאַמאָלס אַרויסגעוויזען די מידה פון רחמנות, אָרגאַניזירט אַ רעטונגס־קאָמיטעט, וועלכער האָט געהאָלפען די פערוואָגעלטע אַנטלאָפענע, זיך איינצואָרדענען.

נאָכדעם ווי די רוסען האָבען געהאַט איבערגענומען לעמבערג, האָט זיך די שטימונג לכתחילה באַלד בערוהיגט. דער ערשטער גובערנאַטאָר שערמעטיעוו האָט באמת געטראַכט, אַז עס זאָל הערשען אָרדנונג און ס'זאָלען נישט פאָרקומען קיין רציחות.

אָבער נאָר עטליכע וואָכען האָט געדויערט שערמעטיעוו'ס ממשלה, ווייל באַלד איז אויף זיין אָרט געקומען דער גענעראַל גובערנאַטאָר באָברינסקי.

דאָס איז געווען בערך 8 טאָג פאַר ראש השנה פון רוסלאַנד האָט מען אָנגעהויבען אַריינברענגען לעבענסמיטעל און פערשידענע בעדאַרפס־אַרטיקעל, דער יקרות האָט זיך לאַנגזאַם פערקלענערט און ביי מאַנכע האָט זיך שוין אַפילו אָנגעהויבען צו בעווייזען אַביסעל פריון.

צווישען ראש השנה און יום־כפור אין זונטאָג, הערט זיך פלוצים אַ שיסעריי אין שטאָט. קיינער ווייסט נישט פון וואַנען דאָס שיסען קומט, קיינער ווייסט נישט ווער ס'שיסט, מען זעהט נאָר פון אַלע זייטען אַנטלויפען אין די הויז־טויערן אַריין אין אַ ווילדער פאַניק. די לאָדענס ווערען אין אַ בהלה פערמאַכט און די סיבה ווייסט קיינער נישט.

עטליכע שעה שפעטער ווערט מען ענדליך געוואויר, אַז רוסישע סאָלדאַטען האָבען אויפ'ן מאַריאַצקי־פלאַץ און אויף דער קאַזימיר־גאַס אַריינגעשאָסען אין פיל יודישע הייזער און אויך געשאָסען אויף פיל יודישע דורכגעהער און אַז ס'זענען דערביי אומגעקומען איבער 60 יודען.

גלייכצייטיג האָט מען אַרעסטירט עטליכע הונדערט יודען, וועלכע מען האָט צופעליג „געכאַפּט" אין גאַס. קיינער האָט נישט געוואוסט, פאַרוואָס און פאַר ווען.

מען קען זיך לייכט פאָרשטעלען, וואָס פאַר אַ רושם דאָס האָט געמאַכט אויף דער יודישער בעפעלקערונג, בפרט, וואָס מען האָט געזעהן בחוש, אַז אָהן יעדער סיבה, און דאָס איז מיטען העלען טאָג, בעפאַלען רעגולערע מיליטער לייט רוהיגע בירגער און שיסען, פשוט אַזוי פאַר וואוילטאָג, אָדער אפשר נאָר אויף „העכערען" בעפעהל.

נאָך מעהר האָט אויפגערעגט, וואָס די רעמאָלטיגע נישט יודישע עפענטליכע מיינונג, בעזונדערס דאָס „סלאָווא פּאָלסקיע", וואָס איז געווען אַ „קרוב למלכות", האָט די יודען בעשולדיגט, אַז זיי האָבען כלומרשט געשאָסען אויפ'ן רוסישען מיליטער (?), הגם די אונטערזוכונג האָט אַרויסגעוויזען, אַז ס'איז אַ שקר גמור. דער איינציגער, וואָס האָט זיך אויך אין דער ראַיגער שווערער צייט אַרויסגעוויזען אַלס ליבעראַלער און עהרליכער מענש, איז געווען דער בירגערמייסטער טאַדעאוש רוטקאָווסקי, וועלכער האָט זיך אָנגענומען פאַר די אונשולדיגע קרבנות.

די פאַניק ביי דער יודישער בעפעלקערונג איז געוואָרען משונה גרויס. מען האָט פשוט מורא געהאַט אַרויסצוגעהן מפתח ביתו ובפרט האָט זיך פערברייטערט אַ שמועה, אַז ערשט אין יום־כפור, דאָס הייסט דריי טאָג שפעטער וועט זיין דער רעכטער פאָגראָם און אַז רעמאָלט וועלען די רוסישע חיילות זיך צוהוליען אין די יודישע גאַסען און שוהלען אויפ'ן רעכטען אופן.

מען האָט דערפאַר בעשלאָסען, אַז יום כפור זאָל מען בכלל נישט געהן דאַווענען בצבור, כדי צו פערמיידען יעדע אָנזאַמלונג פון מענשען.

רעמאָלט זענען געפיהרט געוואָרען מלחמות צווישען רוסישען און עסטרייכישען מיליטער אַרום לעמבערג. דאָס שיסען פון די קאַנאָנען האָט זיך געהערט אין שטאָט און די שפיטעלער זענען געווען איבערפולט פון פערוואונדעטע. די שטימונג איז געווען אַ זעהר געדריקטע.

דינסטאָג, ערב יום כפור איז געווען גראָד אַ טריבער טאָג און גאָר פריה איז דאָסמאָל געמאַכט געוואָרען „כל נדרי". טיר און טויער זענען אומעטום געווען פערשלאָסען. אַלע שוהלען—אָהן אויסנאַהם—פינסטער און פערמאַכט. מען האָט פשוט נישט געזעהן קיין לעבעדיג נפש אויפ'ן גאַס.

די איינוואוינער פון דעם רב'ס הויז האָבען זיך ביי איהם אין צימער פערזאַמעלט, שטיל מיט געשטיקטע שטימען און מיט הייסע טרעהרען האָט מען געדאַווענט כל נדרי. און יעדער איז תיכף אַהיים געגאַנגען זיך לעגען שלאָפען.

11 אַ זייגער אין דער נאַכט האָט מען שטאַרק געקלאַפּט אין רב'ס טיר. אויסער זיך פאַר שרעק האָט דער רב געפרעגט ווער איז דאָרט? — איך, דאָקטאָר הויזנער, האָט מען איהם געענטפערט יודיש — עפענט שנעל אויף און שרעקט אייך נישט.

ד"ר הויזנער איז רעמאָלט געווען דער פרעדיגער אינ'ם טעמפעל און פערטרעטען דעם אָפוועזענדען פאָרטשריטליכען רב.

ר' לייבעלע ברודא האָט נאַטירליך תיכף געעפענט און דערזעהען פאַר זיך ד"ר הויזנער אין בעגלייטונג פון אַ רוסישען אָפיציר. אין קורצע ווערטער האָט ד"ר הויזנער ערקלערט דעם רב, אַז דער גענעראַל־גובערנאַטאָר פערלאַנגט תיכף ומיד אַהינצוקומען מיט דעם אויטאָ, וואָס וואַרט אונטען.

דער רב האָט זיך געבעטען, מען זאָל איהם ערלויבען געהן צו פוס. ער האָט געגעבען דעם אָפיציר צו פערשטעהן, אַז ס'איז יום־כפור, מען טאָר נישט פאָהרען. דער אָפיציר האָט אָבער באין אופן נישט מסכים געווען דערצו און געזאָגט, אַז ער האָט אַ בפירוש'ן אויפטראַג צו ברענגען דעם רב דווקא אינ'ם אויטאָ.

ציטערנדיג אינ'ם גאַנצען קערפער, האָט ער זיך אַריינגעזעצט מיט'ן ד"ר הויזנער און דעם אָפציר אין אויטאָ און צוגעפאָהרען צום געבוי פונ'ם גענעראַל גובערנאַטאָר, וואו ס'געפינט זיך היינט די וואָיעוואָדזטווע.

מען האָט זיי אַרויפגעפיהרט אויפ'ן ערשטען שטאָק אין די צימערן פונ'ם גענעראַל גובערנאַטאָר. נאָך עטליכע מינוט וואַרטען, איז אַריינגעקומען באָברינסקי און זיך זעהר געבייזערט פאַר וואָס מען האָט פערשלאָסען די שוהלען און מען איז נישט געגאַנגען דאַווענען אין דעם דאָזיגען פאַר יודען הייליגען טאָג. ער האָט עס בעטראַכט אַלס דעמאָנסטראַציע מצד די יודען געגען דער רוסישער ממשלה.

ר' לייבעלע ברודא און ד"ר הויזנער האָבען איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז ס'זענען דערביי נישט געווען קיין שום שלעכטע כונות, נאָר פשוט מחמת מורא פאַר אומרוהען און פאַר ווייטערע צווישענפאַלען האָט קיינער נישט געוואָלט פערלאָזען זיין וואוינונג און דערפאַר האָבען די תפלות נישט געקאָנט אָפגערעכט ווערען אין די שוהלען, ער האָט זיי אויסגעהערט און געזאָגט: איך בעפעהל, אַז מאָרגען זאָלען אַלע שוהלען ווערען געעפענט און מען זאָל דאַווענען בצבור גלייך ווי אַלע יאָהר. איך וועל אַרומשיקען פערשטאַרקטע פאַטראָלען אין אַלע יודישע גאַסען און ס'וועט אייך גאָרנישט געשעהען איך פערלאַנג, אַז דאָס זאָל תיכף ומיד ווערען בעקאַנט געמאַכט צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג.

זיי האָבען איהם שעהן געדאַנקט און זיך געלאָזט אַרויסגעהן, דאָס מאָל האָט מען זיי שוין נישט געצוואונגען צו פאָהרען, זיי האָבען געמעגט געהן צו פוס אַהיים.

אין דער פריה האָט הרב ר' לייבעלע ז"ל מכריז ומודיע געווען מען זאָל עפענען די שוהלען און מנינים. די שמועה האָט זיך תיכף פערברייטערט אין שטאָט, אַז דער גענעראַל גובערנאַטאָר האָט צוגעזאָגט, אַז ס'וועט קיין שום שלעכטס נישט געשעהען און מען האָט זיך אַרויסגעוואַגט אויף דער גאַס, מען איז געגאַנגען דאַווענען, גלייך ווי יעדעס יאָהר.

אין דער גאַס האָבען זיך באמת בעמערקט פערשטאַרקטע מיליטערישע פאַטרולען און ס'האָט געהערשט פולקאָמענע רוה. נאָכמיטאָג האָט מען בעפרייט פון דער תפיסה אַלע אַרעסטירטע יודען און לאַנגזאַם האָט זיך די שטימונג אַביסעל בערוהיגט.

אָבער תיכף נאָך יום טוב האָט מען גענומען זאַקלאַדניקעס. די חשוב'סטע אָנגעזעהענסטע בעלי בתים האָט מען פערשפאַרט, דערונטער אויך דעם דיין דעם זעהר ליבען ר' משולם סאַלאַט ז"ל.

יודען פערטיידיגען אַנטיסעמיטן

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

ביי געוואַלדעווען איבער דעם גאַנצען הויז: „שלאָגט זשידעס און ראַטעוועט רוסלאַנד".

דער הויפט־בעשולדיגער, ליאַשענקא, האָט אַלץ גע'טענה'ט פאַר דעם געריכט, אַז דאָס, וואָס ביים „ווילען" זיך מיט שובינען פלעגט ער שטענדיג שרייען: „שלאָגט זשידעס, ראַטעוועט רוסלאַנד", האָט ער עס געטון אַזוי זיך — פון פריינדליכקייט וועגען...

„אַ סימן האָט איהר", זאָגט ער צום געריכט, וואָס אַפילו יודישע מיידלעך האָב איך אויך נישט פיינט"...

פערשטעהט זיך, אַז דעם כוליגאַנס „תירוצים" האָבען קיינעם נישט איבערציינגט, מעהר נישט איך נער אין כאַרקאָוו האָט זיך געפונען אַזאַ, וואָס האָט זיך איינגעשטעלט פאַר ליאַשענקא'ן און זיין קאָמפּאַניע, און דאָס איז געווען דער יודישער אַדוואָקאַט בראָדסקי!

דער ראַזיגער בראָדסקי האָט זיך פרובירט איבערצייגען דעם געריכט, אַז ליאַשענקאָ איז, געוויס, אַ קרבן פון יודישע הענד, אַז מען האָט אויף איהם געמאַכט, נעבעך, אַ בלבול, אַז ער איז אַ מין ביילעס אויף דער לינקער זייט...

און דער כאַרקאָווער געריכט האָט טאַקע נישט געקוקט אויף בראָדסקי'ס פייערדיגער דרשה און פער'משפט דעם אַנטיסעמיטישען סטודענט ליאַשענקא צו צעהן חדשים תפיסה.

—:o:—

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

(ראָמאַן). (57

— איך קאָן צו גיט די טריישאַפט פון מאַנביל — האָט סאַלאָמעא געענטפערט — לאַורא דעלאָרעל איז שענער און רייצענדער פון מיר זי ווערט זעהר הויך געשעצט, און ד, אויב דו האָסט איהר גאָך נישט געמאַכט קיין פאָרשלאָג, האָסט עס אוודאי ברעה געהאַט צו טון. אַלזאָ, איצט דאַרף איך אַריבערטראָגען דאָס אינטערעסאַנטלעך מצד דער דאָזיגער קאָקאָטע! ניין, ניין! קיינמאָל וועט עס נישט זיין! איך וועל זיצען איינדערהיים. מיר דוכט זיך, אַז איך האָב דאָס רעכט דערויף. ווען דו ווילסט אָבער בעשליסען אַוועקצופאָהרען קיין פּאַריז, וועל איך קאָנען פערגעסען, אַז דו האָסט געהאַט אַ נייגונג צו דער דאָזיגער פרוי... איך ווייס שוין—ווען דו האָסט נישט קיין ספּעציעלע פּלענער, וועלכע דו קאָנסט נישט און ווילסט מיר נישט אָנפערטרויען, וואָלסטו קיין איין טאָג מעהר נישט פערבלייבען אין ניצצא...

— איך קאָן דיך בשום אופן נישט פערשטעהן — האָט דער באַראָן איבערגעריסען — דו האָסט זיך מיר שטענדיג אויסגעוויזען פאַר אַ לאָגיש־דענקענדער פרוי...

— אין איך בין עס טאַקי! איצט בין איך אויפגעבראַכט, ווייל איך האָב אַ פאָרגעפיהל, אַז דו ביזט צו שטאַרק פאַראינטערעסירט מיט אָט אָ דער קאָקאָט!

אָבער דו נאָר אַליין האָסט דאָך אין איין רעדען וועגען איהר!

— איך וויל נישט, אַז דו זאָלסט מיך האַלטען פאַר אַ בלינדע. איך געהער נישט צו יענעם מין אונטערטעניגע פרויען, וואָס ליידען שווייגענדיג, נישט אַרויסווייזענדיג, אַז זיי ווייסען דעם אמת אין בעווייזען איהם.

— וואָס זשע פערלאַנגסטו פון מיר? — האָט ראַבערט אַ פרעג געטון.

לאָמיר פאָהרען קיין פּאַריז.

— ווען ווילסטו?

— מאָרגען, ווייל היינט איז שוין שפעט.

— גוט! מיר פאָהרען מאָרגען. לייג זיך שלאָפען. איך וועל דערווייל צוגעהן אין קלוב, און זיך באַלד צוריקקעהרען.

— דו מוזט דווקא נאָך געהן אין קלוב?

— איך האָב דאָרט צו ערלעדיגען עטליכע געשעפטען.

— איך פערשטעה שוין וואָס פאַר אַ „געשעפטען"...

— ווילסט, קום מיט מיר!..

— ניין איך וועל פערבלייבען אַליין. געה זיי זיך משמח, און קום צוריק, ווען דיר וועט זיך פערגלוסטען.

וועה מיר נישט! ביזט דאָך היינט ממש אונערטרעגליך!

גלייך דערנאָך—האָט פיער גיליאַם געהערט פון זיין בעהעלטעניש — ווי דער באַראָן איידעלשטאַט האָט גענומען זיין שטאָק און איז אַרויס אינדרויסען.

די באַראָנעסע איז תיכף אַריין אין איהר צימער, אָפגעדרייט דאָס עלעקטרישע לאָמפּעל און זיך שנעל אָנגעהויבען איבערצוטון.

ווען זי האָט פערענדיגט מיט איהר קאָסטיום איז זי אויך אַרויס אינדרויסען, נישט אָנזאָגענדיג קיין וואָרט זשערמען, איהר דינסטמיידעל, וועלכע האָט גראָד אָפגערוימט דעם טיש אין דעם שכנישען צימער.

— געה זיך צו אַלדי שווארצע יאָהר! — האָט זשערמאַן אויסגערופען, ווען איהר באַלעבאָסטע איז שוין געווען אויף יענער זייט טיר — קלאַפּ מיט'ן קאָפּ אין דער וואַנד, און נישט מיט דער טיר! וואָס איז גלבעך די טיר שולדיג?! אָבער וואו איז מיין געלט בעסער פערפאַלען געוואָרען?! אָרימע זשערמען, וועסט נעבעך היינט מוזען זיין אַן'אַלמנה, און וועסט איינשלאָפען אין דעם בעט אַליין מיט דיינע חלומות!..

עס איז געווען אַ טאָמענט, ווען גיליאַם האָט בעקומען חשק אַרויסצוקריכען צי זיין געליבטער:

ער איז געווען שטאַרק הונגעריג און אין איהם האָבען געקעמפט צוויי געפיהלען: דער ערשטער — דער געפיהל פאַר פליכט, און דער צווייטער — צו שטילען זיינע פשוט'ע פיזישע אַפּעטיטען.

דער געפיהל פאַר פליכט האָט אָבער גובר געווען.

ער האָט זיך בעקוועם אַריינגעזעצט איבעוועניג אין דער שראַנק, און פערענדיגט דערמיט, וואָס ער איז איינגעשלאָפען, ווי איינער זאָגט — „דער וואָס שלאָפט, עסט שוין ממילא"...

סאַלאָמעא איז דערווייל געפאָהרען מיט אַן'אויטאָ איבער'ן בולוואַר צום קלוב צו.

— דער באַראָן איידעלשטאַט איז דאָ? — האָט זי אַ פרעג געטון ביי דעם פּאָרטיע.

— ער איז דאָ נאָר וואָס געווען, און באַלד אַרויס, — האָט יענער געענטפערט — איך ווייס נישט צי וועט ער אַהער קומען נאָך אַ מאָל.

— אויסגעצייכענט... דאָס איז מיר שוין אַלץ איינס...

סאַלאָמעא האָט געוואוסט, אַז לאַורא דעלאָרעל האָט פערנומען די וואוינונג, וואָס האַררי זיידשנור האָט איהר בשעתו געדונגען.

עס איז געווען אַ פּאָר שריט פונדאַנען און זי האָט נישט געדאַרפט האָבען קיין אויטאָ.

זי האָט זיך עטליכע מינוט איינגעקוקט אין לאַורא'ס פענסטער. אין עטליכע פון זיי איז געווען ליכטיג.

אין איין פענסטער האָט זיך איהר אויסגעדוכט איז אַדורכגעלאָפען אַ שאָטען.

בלויז איין שאָטען. קיין צווייטען האָט זי נישט געזעהן.

איך וועל דאָ פערברענגען די גאַנצע נאַכט — האָט זי אַ טראַכט געטון — און איך וועל שוין דערגעהן דעם אמת.

זי האָט זיך פער'עקשנ'ט גענומען צו שפּאַצירען הין און צוריק פאַר דעם הויז.

זי האָט, אייגענטליך, געפיהלט, אַז זי טוט אַ גרויסע נאַרישקייט — אַז ראָבערט'ן דאַרף זי גלויבען, זי האָט זיך אָבער נישט געקאָנט אַן'עצה געבען, און ווי צוגעשמידט צום אָרט האָט זי נערוועז אַרומגעשפּאַצירט מיט דעם זשעדנעם פערלאַנג צו כאַפּען ביי דער האַנד איהר געליבטען.

אַ קללה און די דראָהונג פון נקמה זענען שוין געווען גרייט אויף איהרע ליפּען.

אַרום צוועלף אַ זייגער זענען עפּיס מענשען אַריין אין דעם פערשאָלטענעם הויז, און וועלכען עס האָט זיך, לויט איהר אויסרעכנונג געפונען ראָבערט.

נאָר האָט עפּיס הינטער איהר אַ שאָרך געטון אין דעם געדיכטען קשאַק, אויף וועלכען זי האָט ביז איצט קיין אַכט נישט געלייגט.

די לייכטע און בויגיגע צווייגען האָבען זיך פונאַנדערגעעפענט, און פון זיי איז ערשינען אַ מענשליכער סילועט.

סאַלאָמעא האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטען פאַר שרעק.

ווער איז עס געווען דער פערבעהאַלטענער מאַנכפערשוין?

צי נישט אַמאָל אַ גזלן?

(פאָרטזעצונג קומט).

העלענאָוו העלענאָוו

זונטאָג, דעם 22-טען יולי

זומער=פרעסע=רעדוטע

ספאָרט — אַטראַקציע — קינדער-פערוויילונגען — 3 אָרקעסטערס — פאַנטאַזיע-לאָטעריע.

איינצעלהייטען אין די פּראָגראַמען.

פּאַרלאַפּאַנעז

פאַר רייזע

95 זל. 105 זל. 115 זל.

פּאַרלאַפּאַנעז קעסטעל

210 זל. 185 זל. 165 זל.

אויך גינסטיגע בעדינגונגען

שלאַגערן! פליטעס צו טענץ אין א גרויסען אויסוואַהל נאָר ביי

ALFRED LESSIG, Nawrot 22

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהײטען	11-9 3-$4^{1}/_{2}$
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט-קר.	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גײסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	$1^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	2—1
ד"ר בערגסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּיכאָ-טעראַפּיע, מאַגען-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-באַשטראַהלונג אײנשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף טערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אַנגענומען אלע ארט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר לאָזשינסקי סטאַראָפּאָלסקא	צאָהן-ארצט	10—1 3—6

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּאַטען א. ש. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

עלטסטער פעלדשער מ. רובינשטיין

מיט לאַנגיעהריגער פּריוואַט- און שפּיטאָל-פּראַקטיק האָט זיך בעזעצט אין לאָדז פון 28-טען יוני 1928 אויף ווסכאָדניאַ 57 און ערטיילט הילף אין אלע קראַנקהייטס-פעלען איבערהויפּט ביי גאַל און נירן-שטיינער

אשרי אדם שומע לי!

לשקד על דלתותי יום-יום כי הולך בתום ילך בטח

און אז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אלע שטעט א' פּוילען, אַפּעלאַציעס צי-ווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָ-לאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטער-ציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.

מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ, רעכט-קאָנסולענט.

וואָרנונג!

אזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג' פּובליקום, אַז די עכט= פּאַטענטירטע **בעטען** עכט= פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען גאַראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל

ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,

נירעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,

טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך

מעטער=מאַס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.

קאַזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פּאָלאָווע בעטלעך 14 זל.

רעיעלע בעהאַנדלונג. ❖ פאַבריקס-פּרייזען. ❖ זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הערט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

Dr. med. A. MAZUR

אויערען, נאָז- און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א.ז.וו.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף ווסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. A. Szmirgeld

נערווען-ארצט

עלעקטריזאַציעס, ליכטבאַהאַנדלונג

Cegielniana 6, tel. 51-89

נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

הייל-פּעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעגאַבטע, שוועריערנענדע קינדער, שפּראַך-שטערונגען (שטאַמלען, א.א.)

Dr. med. BRAUN

23 פּאָלודניאָוואַ 23

טעלעפאָן 40-26.

ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. L. Pikielny

אורולאָג

ספּעציאַל-ארצט פאַר נירען, בלאָזען- און האַרן קראַנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

Dr. med. Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזשער 11 טעל. 34-72

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—2

נאָכמ. און דערהיים פון 5-6 אָוונט

דאַמען-שניידער-געזעלען

ווי אויך האַנד=נייהערינס ווערען געזוכט פון זאָפאָרט ביי פּאָלשלענער נאָווי-זשעווסקאַ 20.

אַ האַנד-נייהער

צו הויזען=וועסט בעשטענדיג ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביי רייך, וואָלבאָרסקאַ 34.

אַ לערן=יונגע

פון אנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט אין דער טאַפּעציר=ווערקשטעל

קאָנסטאַנטינער 14 ביי ה. קעניג.

א קראַפּט=שפּולערין

געזוכט. פּיעטריקאָווער 27, וואוינונג 7.

קוואַליפיצירטע מאַשין-שטיקערינס

ווערען זאָפאָרט געזוכט אין דער וועש-פאַבריק

W. Knap, Nawrot 36

אבערלאַק

נייהער (רין) ווי אויך נייהערינס ווערען גע-זוכט פון זאָפאָרט ביי פרידע, פּיעטריקאָווער 16

לעכער מאַשינאַוועס

ווערען אָנגענומען אויסצו-נייהען צו ביליגע פּרייזען

ג. נאָרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

אַ פעהיגער יונגערמאַן

זוכט אַ פּאָסטען ביי וואָס פאַר א בראַנזשע עס איז. אָפּערטען אין אדמינ. פון "J. G."

די "גאוני ישראל"

איז א גאַנץ נייער

אויפלאַגע

איז צו בעקומען אין אַדמינ. נייער פאָלקסבלאַט"

צום פּרייז פון 60 גראָשען.

קוואַליפיצירטע מאַגאַזין-דאַמען=צושניידער

ווערען געזוכט פון זאָפאָרט געגען גוטען לוין

קייז בידגאָשטש.

אָפּערטען אונטער "מאַגאַזין" אין אדמיניסטראַציע.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08

היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער- און מויל-קראַנקה.. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אָן פון 9—7 אָוונט. [illegible]

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	$11^{1}/_{2}$-1 5—6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	4-5 ווג. 1—2
ד"ר הײנבערג	אינג. הערץ לונגען-קר.	11-1 $5^{1}/_{2}$—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-ארצט	3—7
ג. ראָזעס	צאָהן-ארצט	9—2

צאָהן-מויל-בעהאַנדלונג, בעלייכטונגען, קראָנען, פּאַטען א. א. וו.

בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען=אינסטיטוט

האַלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קאַטער-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.

אימפּונגען געגען שאַרלעך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט

פּראָף. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

אַנאָנסען-פּרייזן: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ —60 „ „ „ 4
נאָכ'ן טעקסט—1 „ „ „ „ —15 „ „ „ 7
פאַר א פּעליטער-שורה: ... דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט אַסטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Modlinog
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.